ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

40 ДИНАРА 1952

Година XXVI
Број 704
26. јун 1965

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

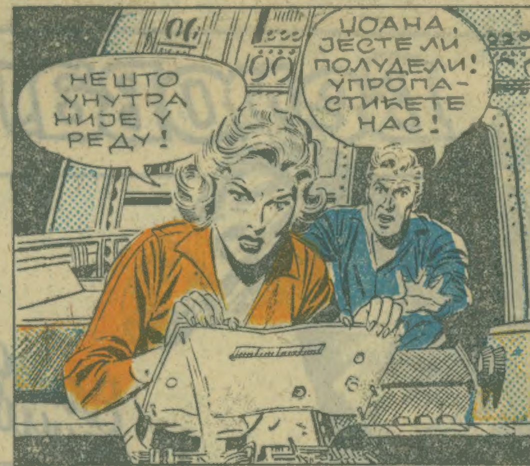

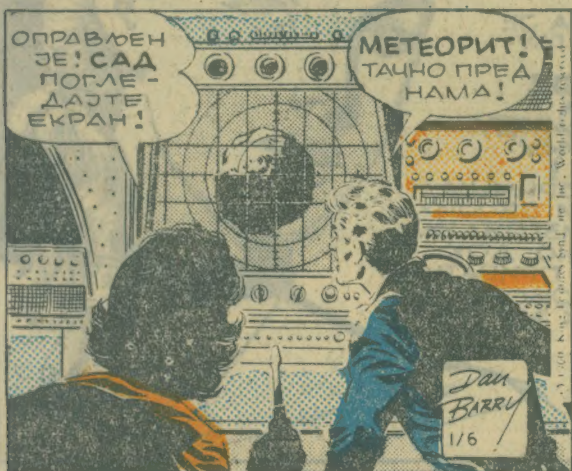

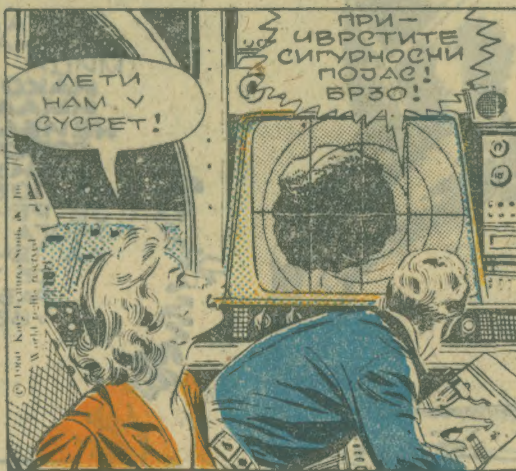

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРИВИЛЕГИЈА

Једна приватна кућа у граду Гетону, звана Гетон-хол, готово четири века била је најпривилегованија зграда у читавој Енглеској. Породица која је у њој живела имала је право да у енглески парламент шаље два представника. Гетон-хол је добио ову привилегију 1451. године, у време Хенрика VI, а изгубио је тек када је 1832. био донесен закон о реформи изборних округа. До доношења овог закона израз „трула местанца" употребљаван је да означи округе који су имали свега неколико житеља с правом гласа али су ипак имали право да шаљу у парламент два представника, и то у време када су милиони Енглеза стварно били лишени изборних права. Гетон-хол је уживао глас „најтрулијег међу трулим местанцима" мада није био чак ни местанце, већ приватна кућа.

КАШИКЕ ОД ДИРИЖАБЛА

Крајем прошлог и почетком овог века алуминијум је сматран драгоценим металом и био је веома скуп. Када се једном гроф Цепелин, један од пионира у изградњи дирижабла, спремао за лет, добио је изненада вест да је 5. августа 1908. године на пробном узлетишту у близини Штутгарта изгорео његов цепелин за чију је изградњу новац био прикупљен од приватних лица. Од остатака алуминијумског костура било је тада изливено неколико стотина кашика с монограмима и датумом несреће. Кашике су затим, као успомена, биле разаслате лицима која су пристала да финансирају изградњу новог цепелина.

Природне лепоте наше земље

ВОДОПАДИ И СЛАПОВИ

Перичник — доњи (Словенија)

Водопади и слапови представљају природне појаве. Људи их радо посећују због њихове лепоте. У Југославији их има много. Најпознатији су: водопад Пливе код Јајца висок 27 м, Велике Губавице на Цетини — 48 м, Скрадински бук на Крки са 17 бигрених слапова високих укупно 45,7 м, Штрбачки бук на Уни висок 20 м и група од 40 слапова на Плитвичким језерима од којих група Горњих Плитвичких језера има укупну висину од 106 м, док слапови Доњих Плитвичких језера имају укупну висину од 50 м. Поред ових водопада и слапова треба поменути и следеће: Скакавац на Вогошћи — 98 м, Гројфел на истоименој речици на Малим Корабским вратима у СР Македонији — 70 м, Водопад Плитвичког потока — 70 м, слап Савице — 60 м, Трусински слап на Трусини у Дабарском пољу — 60 м, Перичник — доњи (на слици) и горњи — 60 м, Манојловац на Крки 52 м, Ковачевића слап на Зрмањи — 50 м, водопад Кравице на Требижату — 20 м итд.

ЗРНА ЗНАЊА

ИЗ ЗБИРКЕ ЧИКА СТАЈЕ

Ко друге лови, и сам често буде уловљен.

*

Ко за туђом вуном пође сам остришен кући дође.

*

Ударајте воду колико год хоћете, она ће ипак остати вода.

*

Свађа лавова траје један дан, а свађа паса цео век.

*

Према ветру и једра.

*

Добар пас не лаје много.

*

Ко касно седа за сто, често нађе кости.

*

Ко ветар сеје, жање олују.

*

Курјак кожом плаћа.

*

Који хрт тера два зеца, ниједног не ухвати.

*

Шупље главе ветром се хране.

*

Здружене пчеле мед носе.

*

Лаж је мајка преваре.

*

Зид руши влага, а човека туга.

*

Од добре воље — ништа боље.

РОБОТ УЧИТЕЉ

Недавно је на једној изложби у Дербију, Енглеска, приказан робот учитељ који је способан да предаје разреду у коме седи 18 ученика.

Кенет Холинг, проналазач робота и предавач на електротехничком универзитету, тврди да робот може да замени професора ако њиме рукује искусан техничар. Пошто робот обави посао, професор улази у учионицу и на основу забележених одговора даје оцене.

Обавештење

Многи читаоци писали су нам да у купонима за стрип „Тајанствена пећина" нема довољно простора за одговор па због тога поново објављујемо купоне број 3 и 4 са потребним простором. Купоне ћете наћи на деветој страни, на којој објављујемо „Тајанствену пећину". Уколико вам простор на новим купонима ипак не буде довољан, одговор можете написати и на комаду папира који ћете приложити уз купон.

АНЕГДОТЕ

СЛОВО О ЈЕЗИКУ

Познати француски књижевник Андре Мороа овим речима почео је свој говор у Америчком клубу у Паризу:

— Господо! Од мене су, на жалост, тражили да говорим енглески те према томе језик који ћете чути неће бити ни ваш ни мој.

КО ПЕВА?

Чувени диригент Тосканини умео је да се на пробама концентрише до крајњих граница. „За мене је свака проба као концерт, а сваки концерт као премијера" — говорио је он. Веома често он је својим дубоким храпавим гласом певао уз оркестар а да то ни сам није примећивао. Приликом једне генералне пробе у Салцбургу он је певао толико јако да је чак надјачао оркестар. У једном тренутку, Тосканини је куцнуо о пулт својом диригентском палицом и повикао:

— До ђавола, ко то пева?

НАЈВЕРНИЈЕ

Једном су запитали Монтерлана, француског књижевника (1896) „Које су жене, по вашем мишљењу, најверније — плаве, црне или црвенокосе?"

Књижевник одговори једноставно:

— Седе...

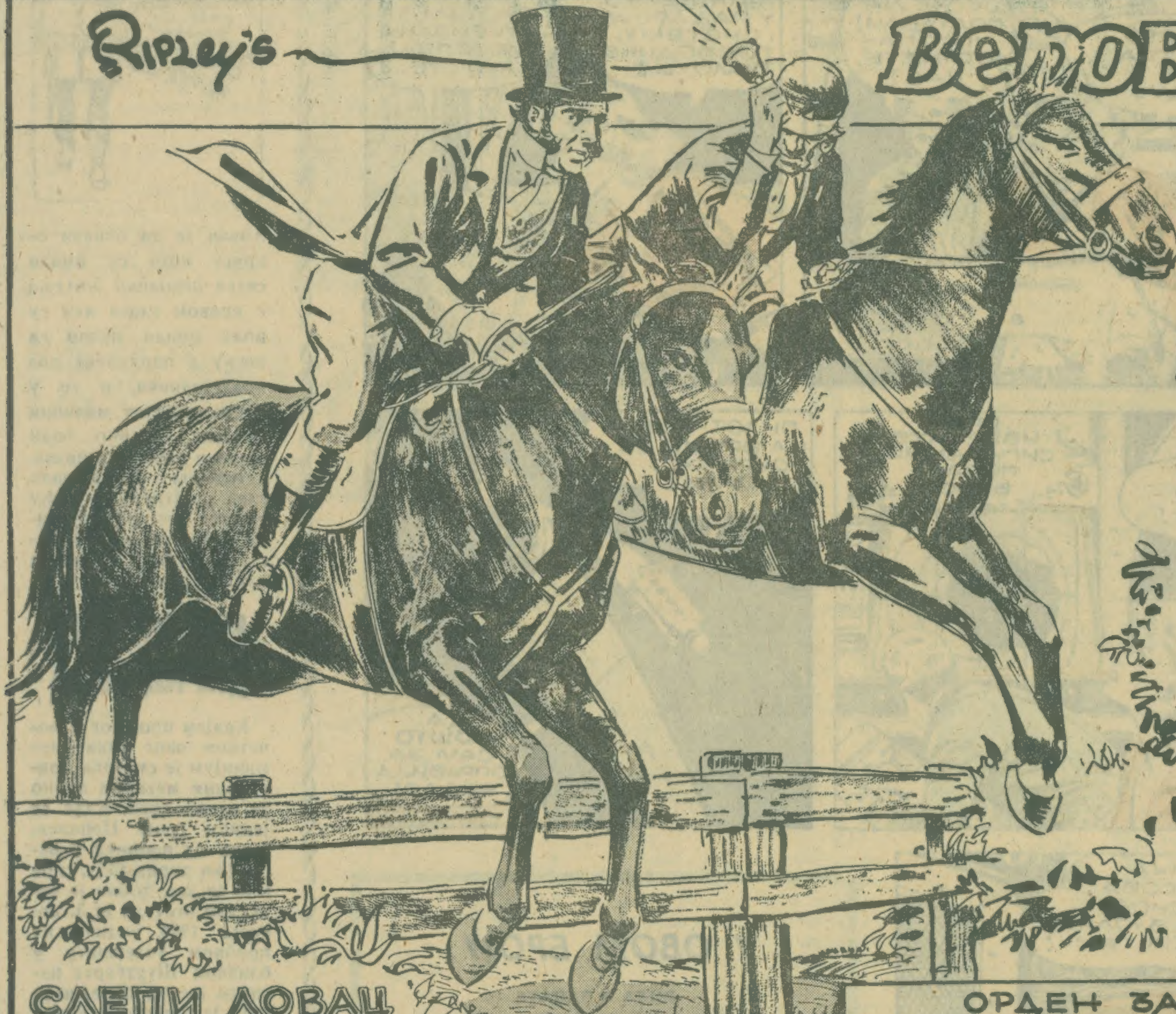
СВЕЗНАЛИЦА

Познати француски математичар Даламбер посетио је Волтера заједно с једним њиховим заједничким пријатељем, истакнутим правником. Разговор се водио о разним проблемима. На повратку, правник је приметио:

— Волтер има изванредно знање из свих области.

— Изузев математике — на то ће Даламбер.

— И правних наука — додао је правник.

СЛЕПИ ЛОВАЦ НА ЛИСИЦЕ!!

ЕДВАРД СТОУКС ИЗ БЛЕЈБИЈА (ЕНГЛЕСКА) ОСЛЕПЕО ЈЕ 1750. ГОДИНЕ АЛИ СЕ НИЈЕ ОДРЕКАО ЛОВА НА ЛИСИЦЕ — САМО ЈЕ ПОСЛЕ ИМАО ПРАТИОЦА КОЈИ МУ ЈЕ ЗВОНЦЕТОМ ДАВАО ЗНАК КАДА КОЊЕМ ТРЕБА ДА ПРЕСКОЧИ ПРЕПРЕКУ!

ОРДЕН ЗА ХРАБРОСТ

КОЈИ ЈЕ ДОДЕЉИВАО КРАЉ АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА **МОСИ** ДАВАО ЈЕ ПРАВО НОСИОЦУ ДА СЕ ОЖЕНИ ЈЕДНОМ ОД КРАЉЕВСКИХ ПРИНЦЕЗА

ОГРОМНА ВРБА

ИСПРЕД ГИМНАЗИЈЕ У ШЕЈМСТОНУ (САД) ИЗРАСЛА ЈЕ ИЗ ДРЖАЉИЦЕ БИЧА КОЈУ ЈЕ **ЗАБО У ЗЕМЉУ И ЗАБОРАВИО** ИЛАЈЕЛ ФУТ НЕКАДАШЊИ СОПСТВЕНИК ИМАЊА

ПАЈА ПАТАК
by Walt Disney

КЛУБ АЛПИНИСТА «СМЕЛИ ОРЛОВИ»

ЈЕСМО ЛИ СТИГЛИ?
ЈОШ НИСМО!

КАО ДА МЕ ЈЕ НЕКО ТУКАО!
САД ЋЕМО ПРОМЕНИТИ ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО!

ЈЕ Л' ОВО НАЈОПАСНИЈИ ДЕО ПУТА?
НИЈЕ ЈОШ!

ОТВОРИ ОЧИ, СПАВАЛИЦЕ ИЛИ ЋУ СЈАХАТИ И НАСТАВИТИ ПЕШИЦЕ!

ДЕЦО... ОДАВДЕ ПОЧИЊЕ ПЕЊАЊЕ!
СА ЗАДОВОЉСТВОМ!

ЈЕ Л' ОВО НАЈСТРАШНИЈИ ДЕО?
ЈОШ МАЛО!

САД ПАЗИТЕ! ОВО ЈЕ ТАЈ НАЈОПАСНИЈИ ДЕО!

ДОСАД СЕ ЈОШ НИЈЕДАН АМАТЕР НИЈЕ ОВАМО ПОПЕО... И...?

ПЛАЦ «ЛЕП ИЗГЛЕД» НА ПРОДАЈУ САМО 200.000.-
ШТА ПИШЕ НА ТОЈ ТАБЛИ, УЈКА ПАЈО?
НИЈЕ ВАЖНО! ОБРНИТЕ СЕ И... КУЋИ!

Walt Disney

СПОРТ

НЕЗАБОРАВНИ ТРЕНУЦИ АТЛЕТИКЕ

Почетком овог пролећа Драган Петровић, атлетски тренер и доцент Високе школе за физичко васпитање у Београду отпутовао је ради усавршавања у струци и бољег упознавања спортског живота ове земље у Сједињене Америчке Државе. Пре неколико дана примили смо писмо од њега, које у целости објављујемо.

Још док сам се припремао за пут у Америку, знајући да ћу овом приликом боравити и на Универзитету Мичиген у Ен Арбору, одлучио сам да напишем ове редове. Јер доћи у Ен Арбор а не поменути догађаје везане за највећи подвиг у историји савремене атлетике сматрао бих својим великим пропустом. Било је потребно само покупити податке „из прве руке".

Догодило се то 25. маја 1935. године на великом такмичењу које се у овом делу САД одржава сваке године под називом „Сусрет великих десет". Да, тада је на овом стадиону, на коме тренутно посматрам беласање тела младих атлетичара Мичиген универзитета у напорном тренингу, Џеси Овенс готово без икаквог напора за 2 часа оборио 4 светска рекорда, или прецизније: оборио 3 и један изједначио. Али да се подсетимо резултата о којима је реч: 100 јарди — 9,4 сек. (одговарајући резултат на 100 мет 10,3 сек); 220 јарди 20,3 сек; 220 јарди са препонама 22,5 сек, и скок удаљ 8,13 метара.

Како је то тада изгледало? Пустимо да нам о томе кажу нешто његов тадашњи тренер Лари Снајдер и судија у скоку удаљ на такмичењу о коме је реч Дон Риски. Два очевица, дакле, ове праве инвазије светских рекорда у атлетици, на које сам имао срећу да ето сада наиђем. Штета што и главна личност овога догађаја није интервјуисана овом приликом. Међутим, чини се да је он све што је имао о овоме да каже рекао на такмичењу о коме је реч.

— Нико то није очекивао, каже Лари Снајдер. „Џеси се наиме неколико дана пре овог такмичења озбиљно повредио у току првенства школе у рвању. Заједно са својим партнером сурвао се низ степенице. У ауто, којим смо се возили на такмичење, морали смо Џесија формално да унесемо. Међутим младост је победила повреде. За време загревања Овенс ми је намигнувши добацио: „О'ке коуч". И рекорди су пљуштали и поред напорних квалификација у свим дисциплинама у којима је учествовао.

Још су занимљивије речи старог Рискија: „Сећам се, Џеси је тада долазио неколико пута на скакалиште за даљ и протрчавао залет. На моје питање хоће ли да проба скок увек би одговарао: „Не, хоћу само да протрчим залет". И пошто би ово учинио ишчезавао би и поново долазио. Занет припремањем такмичења у скоку удаљ на коме сам био главни судија, тек сам касни је сазнао да је Џеси у међувремену обарао светске рекорде. Кад сам га прозвао извео је скок. Измерили смо: светски рекорд и овде! Запитао сам га хоће ли још да скаче? Одговорио је: „Не, хвала" и опет ишчезао.

Годину дана касније, на Олимпијади у Берлину Џеси Овенс освојио је четири златне медаље. Тиме је црни атлетичар тако разљутио Хитлера да је овај демонстративно напустио стадион. Била је то његова највећа победа.

Ето тако је то било.

Популарним речником да се изразимо: он је у атлетици био „голгетер". И то какав! И стога није никакво чудо што генерације које су дошле много после тога, кад желе да изрекну највећу похвалу називају најбрже и данас Џеси Овенсом. Јер речи Џеси Овенс престале су да буду само име црнопутог атлетичара. Оне су постале персонификација брзине и спортског успеха.

ГДЕ ЈЕ ГРАНИЦА?

ИМЕ ЏЕСИ Овенса у свету спорта појам је изванредних резултата изванредног такмичара. Џеси Овенс био је незаменљив и ненадмашан у четири дисциплине. У три је временом морао препустити примат бољима. У четвртој, скоку удаљ, дуго није имао премца. Изгледало је да даљина од 813 см, рекорд који је поставио Овенс представља крајњу границу коју човек може достићи.

Године 1935. Овенс је постигао свој најбољи резултат. Спортски стручњаци били су склони да поверују и да сматрају да је то пре случајни квалитет једног човека него стварна могућност човека уопште. Сматрало се да је граница могућности осам метара а то што нико није могао да обори Овенсов рекорд било је у неку руку и потврда овога мишљења. Тачно 25 година касније на Олимпијади у Риму, амерички црнац, студент медицине, Ралф Бостон успео је да обори 25 година стари рекорд Овенса. Био је то доказ да су човекове могућности за још дуже скокове реалне. У току 1961. године он је два пута померио рекорд и то на 824 и 828 см. да би 1965., оборивши шести пут сопствени рекорд, постигао дужину од 835 см. Европски рекорд износи 819 см и постигао га је Тер-Овенсјан млади Рус.

Сада се воде разговори о томе ко ће и када прескочити даљину од 850 см. јер за овај резултат постоје могућности. Неколико најбољих скакача савлађује удаљеност од осам метара. Ралф Бостон на сваком такмичењу прескаче ову границу и непрестано помера светски рекорд па је готово сигурно да се на нови фантастични рекорд неће морати чекати нових 25 година. Развој рекорда у скоку удаљ ишао је доста полако и тешко. За 60 година рекорд се померио просечно један сантиметар годишње. Године 1901. забележен је најдужи скок од 761 см, 1961. године најдужи скок износио је 828 см. а 1965. — 835 см. Време у којем живимо није само време изванредних достигнућа човека на пољу науке и технике него и на спортском пољу. Општи услови живота су бољи па је и човек спретнији, јачи и способнији. Изгледа као да нема граница људских могућности.

ВИЛА И ЗАПАТА

Панчо Вила и Запата у стварном животу и борби. О великим мексиканским народним вођама снимљени су многи филмови, али најпотреснији остају фотографисани документи о њима и величанственој побуни народа против великопоседничког угњетавања.

ЖЕНЕ И ДЕЦА ЛАТИЛИ СУ СЕ ПУШАКА

НА КОРМИЛУ земље читавих 36 година, од 1876. до 1911. године, налазио се диктатор Порфирио Дијаз, који је владао пушком и вешалима. Његов главни циљ био је да одржи свевласт великопоседника који су сељаке безземљаше претворили у модерне робове везане за посед. За то време обесна аристократија је у Мексико Ситију даноноћно светковала.

Први штрајкови и побуне избили су 1906. Читава села, мушкарци, жене и деца прихватала су се оружја и одлазила у „сијеру" да се боре против неправде, беде, глади. Окрутна порфиријанска војска била је добро наоружана па је просто истребљивала побуњенике.

ПАНЧО ВИЛА

У таквој атмосфери огорчени и прогоњени демократи почели су у градовима да гомилају оружје. Уличне борбе постале су свакодневна појава. Већи део свог оружја револуционари су одузимали Дијазовим војницима или су га куповали од мртвих. На селу је све врило. Осокољен обећањем градских либерала да ће доћи до аграрне реформе народ се заталасао. Мексикански сељаци који се сматрају за најбоље коњанике на свету преконоћ су се нашли у седлу, обучени у бело са сомбреросима широког обода на главама, наоружани пушкама, фишеклијама, бодежима и старим пиштољима. Пратиле су их жене са бошчама хране. Многе мексиканске жене, мајке и ћерке латиле су се тада и оружја. Безземљаши који нису имали шта да изгубе напустили су и своје последње добро, своје домове.

Међутим, народна револуција не би никада тријумфовала над немилосрдним и одлично наоружаним Дијазовим жандармима и плаћеном војском да се на њеном челу нису нашла два велика народна вођа, Панчо Вила и Емилијано Запата.

И један и други су у филмовима и литератури романтизовани и често приказани недовољно верно и истинито. Панчо Вила је популарни народни борац, годинама ван закона, страх и трепет за жандарме, који је неочекивано ницао свуда где је требало делити правду и истребљивати насилнике. Одметнуо се од власти кад је схватио да ће на хацијенди (имању) свог господара вечито остати гладан, бедан и експлоатисан „пеон". Одмах је стао на чело више стотина народних побуњеника који су крстарили државом Чихуахуа, на северу Мексика, дуж америчке границе. Уцењиван на огромне суме, са главом непрестано у торби, често гладан и без муниције, прогоњен од читавих армија, Панчо Вила је некипут постајао претерано окрутан и непотребно суров у својим акцијама. Можда му је то било потребно да би ушао у легенду као страх и трепет не само за непријатеље, него и за своје јатаке и сараднике који су често испољавали колебљивост, страх и склоност ка нагађању са суровим Дијазовим људима.

Панчо је био огромна људина, са шакама као лопате. Он је био рођени бунтовник који је осећао да поредак против којег се бори не ваља и да се треба осветити. Муњевита брзина којом је дејствовао и реаговао на све ситуације у којима би се нашао учинила га је преким преко сваке мере а његове изненадне љутње и бесови били су надалеко чувени. Када се разјари, сви су бежали од њега. Једном приликом Панчо је пажљиво слушао неког народног песника који му је говорио стихове о борби побуњених Мексиканаца. У собу је неочекивано упао гласник који је доносио неку новост. Без много обзира прекинуо је говор песника и обратио се непосредно Панчу. Овај није хтео да га слуша и занет стиховима рекао је песнику да настави. Гласник је и даље нестрпљиво наваљивао. У једном тренутку његова упорност је превршила сваку меру, Панчо је изгубио контролу над собом, потегао је колт иза паса и убио га. „Кад Панчо Вила слуша песника, нико не сме да га прекине", рекао је окупљеним људима а затим се обратио народном певачу речима „Настави".

Упркос својим недостацима Панчо Вила био је ненадмашни герилац и ратник револуције. На северу земље он је био неприкосновени вођа, а око 1910. године у његове редове почели су нагло притицати пеони из свих крајева Чихуахуе огорчени насиљем хацендероса.

Сасвим је друкчији лик Емилијана Запате, једноставног и сиромашног, али достојанственог и одмереног сељака индијанско-шпанско-црначког порекла. Он је остао највећи лик мексиканске сељачке револуције, непоколебљив и непомирљив у борби против корупције, човек који је освајао својом правдољубивошћу. Он је умео сваког да разуме и све опрости осим издаје и преговарања са непријатељем. Панчо је био по природи сиров, а Емилијано фин, Панчо је био нагао и прек, а Емилијано одмерен и разуман, Панчо је био нетрпељив а Емилијано пун разумевања.

Запатина бојна поља била су на југу Мексика, широм плантажа шећерне трске које су се отезале унедоглед. Његове трупе били су радни сељаци са женама и децом. Запата никада није био хајдук нити је стварао мање ударне групе, осветничке тројке. Он је био оличење народног гнева који се таласао широко, неодољиво. Циљ његове борбе био је сасвим одређен. Он је 1911. прокламовао план о одузимању земље од великопоседника и аграрној реформи. Под лозинком „земља ономе који је обрађује" он је подигао прву велику сељачку револуцију модерног доба. О том циљу он никада није хтео да прави компромисе са градским либералима и њиховим вођом Мадером. Због тога је касније платио главом.

ЗАПАТА НА КОЊУ

Мексиканска револуција је имала своје велике и светле тренутке. На почетку устанка револуционари су, голоруки, без ватреног оружја јуришали на Јонакатепек који су браниле регуларне Дијазове трупе. Сваки нападач је у рукама носио старе конзерве напуњене динамитом и ексерима чији су фитиљи паљени цигаретама. Експлозије тих примитивно направљених ручних бомби унеле су праву пометњу међу непријатеља. Када су се мало прибрали Дијазови војници су приметили да неке конзерве које имају предугачки фитиљ нису на време експлодирале па су их бацали натраг на нападаче. Многе конзерве које су имале прекратке фитиље експлодирале су у рукама револуционара. Ипак код Јонакатепека револуционари су забележили прву велику победу.

У лето 1914. године уједињене трупе Панча Виле и Запате славиле су победу и заједнички су умарширале у главни град Мексико. Градско становништво заплашено Дијазовом пропагандом и причама о „сељачким Атилама" забарикадирало се у својим кућама. Међутим, „дивљаци", победници босоноги и гладни држећи пушке високо изнад глава закуцали су на утврђена врата богатих господских кућа. Они који су очекивали да ће их ликвидирати и стрељати Запатине и Вилине „хорде" били су запрепашћени. Победници су скидали своје широке сомбреросе с глава и учтиво молили побеђене за комад хлеба.

Такву трпељивост према побеђеном непријатељу није испољила ниједна револуционарна војска. Можда у тој сувишној хуманости револуционарних вођа и лежи клица њихове касније пропасти. Лукавим либералним политичарима су Запата и Вила били потребни за рекламу али они нису желели да с њима деле власт. Нарочито су били противни правој и потпуној аграрној реформи. Када су то увидели Панчо Вила и Запата су им окренули леђа и вратили се са својим верним борцима, први на север а други на југ земље. Либералима су против њих притекли у помоћ Американци са својим амбасадором Хенри Лејн Вилсоном на челу, наоружањем и поморском пешадијом коју су искрцали код Вера Круза. Генерал Першинг, познат по своме учешћу у Првом светском рату, директно је руководио операцијама против Панча Виле на северу земље. Борбе су биле огорчене и трајале су све до 1919. године када се број Запатиних револуционара свео од 70.000 колико их је било 1915. године на 10.000. Легендарни Запата би још дуго одушевљавао народне борце да није 10 априла домамљен на превару у Чинамеку, ухваћен са својим пратиоцима и стрељан.

Панчо Вила је још извесно време наставио да води герилски рат. Касније је са владом направио компромис и напустио илегалност. Међутим његова револуционарна фигура није престала да смета либералима и Американцима. Такође намамљен у клопку, убијен је 20 јула 1923. године.

НАЈВЕЋА ГАРДЕРОБА НА СВЕТУ

ПОРЕД „Биг-Бена", Вестминстерске опатије и Тауера, Мос Брос. (пише се баш тако, са тачком) је једна од оних знаменитости без којих Енглеска не би била — Енглеска.

Више од сто година стара фирма за изнајмљивање одела, Мос Брос. има 1450 службеника, 22 филијале и 4.000 сталних агената расутих по енглеским селима. Сваког месеца ова фирма одене преко 40.000 муштерија: невеста и младожења, шерифа, маршала, генерала, краљевских чувара лабудова и обичан свет који жели да се лепо и прикладно обуче за неку свечану прилику.

У гардеробама ове фирме, која у једној правој тврђави из викторијанске епохе заузима преко 8.000 квадратних метара, налази се: 8.000 сивих цилиндера за венчање или традиционалне утакмице универзитетских тимова Итон-Хероу, 30.000 пари војних и цивилних одела; 1.000 црних свиластих цилиндера за погребе и увођење у висока звања; 1.000 венчаница и вечерњих хаљина, безбројне блиставе дијадеме и огрлице, крзна, старе униформе још из кримског рата и Наполеонових ратова; читав арсенал мачева и копаља, одела за лов на лисице или на пример за лов на јелене.

Без Мос Брос.-а који набавља и изнајмљује костиме, британска традиција не би се могла одржавати са оним сјајем с којим се одржава. На погребу сер Винстона Черчила војници у свечаној поворци би се смрзли на јануарској зими да их Мос Брос. није снабдео одговарајућим шињелима. Јер, влада је могла да топле шињеле осигура само гардистима.

На чувеним тркама у Ескоту, које су у ствари комбинација модне ревије, састанка снобова и трка, окупи се око 6.000 особа. Више од половине појавиће се одевени у хаљине и одела пазајмљена код Мос Брос.-а. Пола у шали а пола озбиљно Хари Мос, унук оснивача фирме, каже да се на Ескоту лако могу препознати они који су се оденули у његовим гардеробама: „Ако одело стоји на човеку као саливено, онда смо му га ми набавили. Ако му не стоји тако, наследио га је".

Тајна успеха фирме је њен огроман лагер. На одећи која се даје под кирију никад се ништа не поправља и не дотерује; ако нешто не одговара, наћи ће се увек истоветно одело за пола броја веће или мање. Сматра се да је фирма Мос Брос највећи ауторитет на свету за анатомију мушкараца, не рачунајући, природно, професионалне анатоме. Пре неколико месеци управа подземне железнице у Лондону одлучила је да заведе једну новину: пропуштање на пероне без контроле, већ само убацивањем возне карте у један прорез после чега би се обртни крст померио за једно место. Не знајући како да делове тог обртног крста направи довољно велике да би могли да приме и пропусте и људе крупне изнад нормале а да онемогући да за једну карту истовремено прођу две особе, управа подземне железнице обратила се фирми Мос Брос. Буквално кроз неколико минута одговор је био добијен.

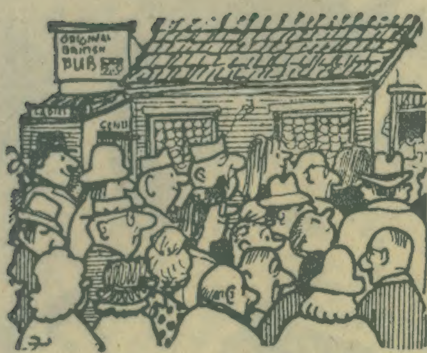
Позајмљивање одела само је једна страна пословне активности ове фирме. Мос Брос. Има и продавнице половне одеће и кројачнице за израду војне одеће. У другом светском рату фирма је оденула око 60.000 официра свих служби у готово свим савезничким армијама. Нарочити успех фирма је постигла у шивењу одела за савезничке агенте чији је задатак био да се падобраном спусте у непријатељску позадину. Наиме; њихова одела морала су бити тако сашивена да нико по њима не препозна да су начињена у Енглеској.

Највећом гардеробом на свету не користе се само појединци и разне организације из Енглеске. Она прима поруџбине из читавог света: како из Шведске, тако и са Хаитија или Боливије.

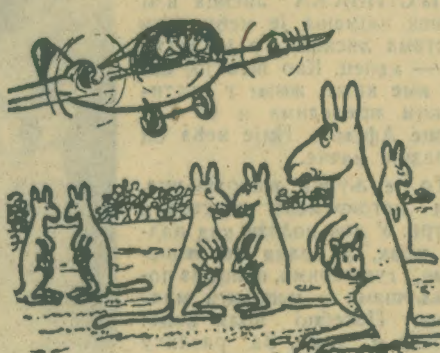
Један од најнеобичнијих захтева стигао је недавно од једне робне куће из Копенхагена: поруџбина за 50 шешира типа полуцилиндера. „Који број?" — питала је фирма телеграмом. „Било који" — стајало је у одговору. — „Намеравамо да их окренемо наопачке и да у излогу ставимо у њих саксије са цвећем".

Догодило се у... Догодило се у... Догодило се у...

...Амстердаму. Једна оригинална енглеска крчма која је била саграђена и уређена у оквиру „Британске недеље“ привукла је толико гостију да су морали бити заведене пропуснице. За прва два дана „ловци на успомене“ однели су из крчме 5.000 кригли.

...Новом Јужном Велсу. Двојици статистичара стављено је у задатак да из авиона изброје и региструју све кенгуре. Власти се надају да ће се ове брзе животиње навићи на авионе и да ће допустити да буду пребројане заједно са својим потомством.

...Минесоти. Преко 100.000 динара платио је један учитељ за оглас који је објавио у локалном листу и у коме је слободно изнео своје мишљење о свим својим ученицима. Пошто су у питању била деца имућних родитеља, школске власти спречавале су га да буде објективан.

...Сиднеју. Џон Клугстон одбио је да оде по свој аутомобил који је саобраћајна полиција одвукла у депо јер је два дана стајао непрописно паркиран. Инаџија Клугстон, уместо да плати око 18.000 динара казне, оставио је заплењени аутомобил полицији, а себи је купио нов.

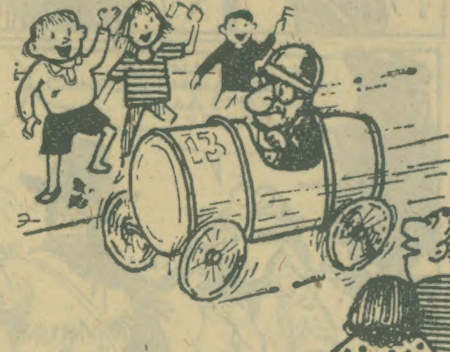
...Енглеској. Када Мери Мејсон хоће да брише прозоре она користи један стари ватрогасни аутомобил са лествицама на извлачење који је њен муж, страстан воћар-аматер, купио да би могао лакше да креше грање на дрвећу.

...Њујорку. Последњи крик моде у Америци су поклони у конзервама. У конзерве одговарајуће величине трпа се све: од доњег рубља до дијамантског прстења. Ако купац жели, на конзерву се може утиснути честитка по избору.

...Вирџинији. Младићи који су желели да у граду Линчбургу гледају један филм о гангстерима били су приморани да на улазу предаду дежурном полицајцу оружје које им је после представе било враћено. Код полицајца су остала на чувању 33 револвера.

...Калифорнији. Председник општине Чарлз Пети пријавио се за овогодишњу традиционалну трку аутомобила начињених од сандука и друге амбалаже. Он ће управљати колима направљеним од једног бурета за бензин. Чарлз Пети има 83 године.

ЛАЂА НА СУНЧАНИ ПОГОН

Британски и амерички стручњаци завршавају нацрте за изградњу лађе на сунчани погон. Ова лађа добијала би погонску енергију од фото-ћелија које би напајала сунчева енергија. Предност овог начина добијање погонске енергије је у томе што се бродови више не би морали оптерећивати горивом а поред тога теоретски били у могућности да плове бесконачно дуго.

Бомбе против ледених брегова

Против лутајућих ледених брегова који угрожавају пловидбу прекоокеанских бродова у северном Атлантику успешно се употребљавају запаљиве бомбе. Огромна топлота коју оне развијају омогућује брзо отапање ледене масе. У току лета забележено је да у воденим путевима има понекад и до 700 ледених брегова, али захваљујући интервенцији бомбардера ретко који од њих проузрокује штету на бродовима.

ПРИРОДА — МЕТЕОРОЛОГ

Стари кинески сељак Чао Чен-чин из провинције Цинхај веома тачно предсказује време. Велики познавалац природе, он своја предсказивања заснива на посматрању мрава и паукова и боје неба. Чао Чен-чин предсказује време с таквом тачношћу да су кинески научници — метеоролози одлучили да у његовом дворишту организују праву метеоролошку станицу опремљену најмодернијом апаратуром.

Своје богато животно искуство Чао Чен-чин сада предаје младим кинеским научницима. Он чак има неколико асистената који записују податке с апарата и појаве из природе на основу којих Чао Чен-чин предсказује време.

ЖИВИНАРНИК — ВРТЕШКА

ТОКИО има 10 милиона становника и данас је највећи град на свету. Овако велики број људи на једном месту тешко је исхранити. Главна храна Јапанаца су пиринач, и уместо меса, риба. Међутим, не само што су се количине рибе у мору смањиле него су извесна пространства Пацифика због америчких атомских проба затрована, а Совјетски Савез је опет ограничио риболов у својим приобалским подручјима. Зато су Јапанци принуђени да се оријентишу на друге прехрамбене изворе. У томе они показују велику довитљивост и промућуреност. Тако је највеће јапанско рибарско предузеће Нихон-Реизо у источном предграђу Токија саградило велике живинарнике у виду вртешки, у којима се гаји на десетине хиљада кокошки.

Живинарници су округла облика и могу да се окрећу у круг помоћу електромотора. На тај начин свака кокошка на 45 минута може да једе и пије из хранилишта. Толико је, наиме, потребно да вртешка направи пун круг. Јаја, пак, која кокошке носе испадају кроз жичане решетке доле у песак. На тај начин остају чиста и сав посао око њих састоји се у томе да се покупе. Вртешке имају 6—10 спратова и могу да приме, на малом простору, више хиљада кокошки. Кокошке се, како се њихова вртешка обрће, могу кратко време и сунчати. Али не могу да се прпоше јер стоје на жичаној мрежи и никад не упознају петла. У целом живинарнику ради неколико људи.

Ципеле у конзерви

У Њујорку се продају ципеле у конзерви — односно у кутији која је херметички затворена, а поклопац се скида као код конзерви. На овај начин кожа ципела остаје у добром стању, боја остаје свежа па чак сачува и мирис који је имала кад је изашла из руке обућара.

Уређује Паја Патак

ЗАНИМА ГА КРАЈ

Пајин сестрић Раја провео је код своје баке, Пајине мајке, неколико дана и већ се спрема на повратак. Пошто је био без браће и није имао с ким да се игра, још првог дана нашао је у бакиној библиотеци једну дебелу и веома занимљиву књигу и страсно се бацио на читање. Један час пре његовог поласка бака га је затекла како ужурбано нешто пише.

— Шта радиш то, Рајо? — запита га.

— Видиш, бако, нисам успео да прочитам књигу до краја па се сад журим да препишем њен крај да бих могао да је завршим код куће.

ВИДЕО ЈЕ ОН

Поштар је донео Шиљи писмо и уручујући га рече му:

— Ево, стигло вам је једно писмо авионом.

— Не шалите се, пријатељу. Какав авион? Па ја сам својим очима видео да сте дошли бициклом — одговори му Шиља.

ЛОГИЧАН ОДГОВОР

— Влајо, кажи ми по чему се пуж голаћ разликује од обичног пужа? — пита наставник зоологије.

— Па, па — стаде да муца Влаја — не разликује се ни по чему сем по томе што није успео да нађе стан.

ТАЧНО

— Чујеш Перо, каже му Попај, пре шест месеци позајмио сам ти пет хиљада динара, рекао си ми да ти је то потребно за кратко време.

— Тачно. Свих пет хиљада потрошио сам истог дана.

НЕ РАЗУМЕ

Док је Влаја био мали узео је нерасечену књигу и у чуду запитао ујка Пају:

— Е, ово не схватам. Како су у нерасечену књигу стрпали слова.

ОБЈАШЊЕЊЕ

— Као што је познато светлост прелази у секунди 300 хиљада километара, каже наставник.

— То знамо, каже Влаја, само нам реците колико прелази километара у секунди мрак.

ПРИМЕР

— Провидан је онај предмет кроз који се може видети, каже професор и наставља: Рајо наведи један пример.

— Кључаоница.

КОРПА ЈЕ ПРАЗНА

— Да ли је уредник прегледао рукописе — пита Мики једног колегу у редакцији?

— Није, корпа је потпуно празна.

ГРЕХ НА ЊЕНУ ГЛАВУ

— Пато, седам хиљада динара шешир! Па то је грех, — каже Паја.

— Волела бих да тај грех падне на моју главу.

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

ПРЕРИЈА

ПУСТИЊСКА ЛИСИЦА

ПУСТИЊСКА лисица или фенек најмања је међу свим врстама лисица. То је лисица — кепец. Као што јој само име каже, живи у пустињским пределима и то Северне Африке. Није већа од осредње мачке.

То је љупка животињица, али истовремено жустра и хитра. У лов полази кад падне мрак, а храни се мишевима, гуштерима, птицама поземљушама и њиховим младима. Посебно воли воће: смокве и урме. За разлику од наших лисица, врло је чиста.

Код ове симпатичне животиње живих и брзих покрета упадају у очи несразмерно велике уши. Чуло слуха код ње је необично развијено. Она, како кажу становници Сахаре, чује у ноћи и како трава расте. Има крупне црне очи, које ноћу светле као рефлектори. Поред газеле, она је симбол сахарске пустиње. Само по њеним траговима у песку људи виде колико она по оазама лута. Кад је улове, плаче као дете, али се брзо припитоми. Као и све мачке, она необично воли топлоту, иако има густо крзно боје пустињског песка, меко као свила.

ЗЕМНИ ГАС ИЗ ЈЕЗЕРА

ЈЕЗЕРО Киву у афричкој земљи Руанда-Урунди представља необичну реткост. У језеру величине око 25.000 квадратних километара, налазе се огромне количине земног гаса, метана и угљен-диоксида. Лежишта овог природног гаса налазе се на дубини од 300 метара. Милионима година стварао се он од остатака животињског и биљног света. На сваком другом месту он би већ одавно нестао јер би се услед великог притиска који влада на тој дубини мехурићи гаса пели на површину и мешали с ваздухом.

У језеру Киву међутим услови су сасвим другачији. На дубини од 250 до 300 метара налази се слој воде засићен сољу који се готово уопште и не покреће. Услед тога не може се мешати вода из горњих, мање сланих слојева с оном испод њега која садржи гас.

Пробе које су недавно извршене показале су да је могуће на једноставан и јевтин начин извлачити на површину воду која садржи гас и из ње добијати метан. Ако се цевима продре у слој који садржи гас, вода се пење цевоводом услед разлике у притиску и густини. На површини се метан у облику мехурића ослобађа и спроводи у резервоаре.

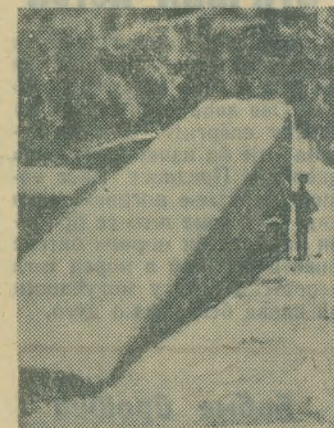
Према процени стручњака у доњим слојевима језера Киву налази се око 60 милијарди кубних метара метана. Влада Урундија намерава да искористи ову необичну појаву. На обали језера биће изграђена индустрија за добијање вештачког ђубрива која ће од подводног метана производити око 140.000 тона амонијум-сулфата годишње. Производи ове индустрије унапредили би пољопривреду ове земље.

ТРАНСПОРТ САНТЕ...

Океанографски институт у Сан Франциску транспортовао је санту дугу 30 километара и високу 300 метара од поларних вода до калифорнијске обале. Вукло ју је осам реморкера, а употребљена је за натапање калифорнијске пустиње.

Загонетка природе

У Либану је пронађен огроман камен који својим обликом подсећа на паралелопипед. Стручњаци никако не могу да објасне како се овај камен формирао. Колико је камен велик најбоље ћете видети ако га упоредите с малом црном фигуром крај њега која представља одраслог човека.

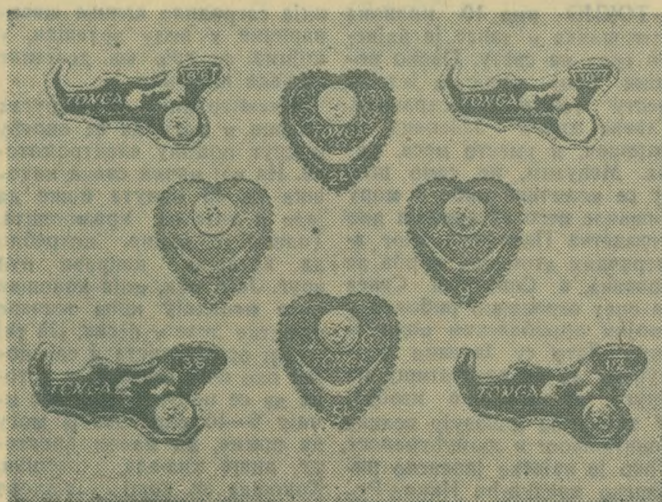

ПРВЕ МАРКЕ У ОБЛИКУ СРЦА

У Тонги су пуштене у оптицај прве марке на свету у облику срца. Ова серија марака издата је поводом прве међународне конференције која је одржана на острву Тонга. То је био састанак Панпацифичког југоазијског удружења жена.

Редовне поштанске марке у облику срца имају вредност од 3 и 9 пенија, 2 шилинга и 5 шилинга.

Марке ваздушне поште у облику главног острва Тонге, Тонгатабу, имају вредност од 3 пенија, 1 шилинга и 2 пенија, 3 шилинга и 6 пенија и од 6 шилинга и 6 пенија. Све марке носе минијатурни новчић са ликом краљице Салоте од Тонге.

МАЛИ ОГЛАС

У излогу једне апотеке у Буенос Аиресу могло се пре извесног времена прочитати овакво обавештење:

„Поштована господо пљачкаши, ова апотека је досад опљачкана седам пута. Молим за предах".

Електронски стетоскоп

Међу инструментима израђеним у последње време специјално за космонауте налази се и електронски стетоскоп који, наравно, може да послужи и пацијентима на Земљи. Обичним стетоскопом лекар чује релативно ограничен број шумова у грудном кошу пацијента, док му електронски стетоскоп омогућава да разазна низ шумова — насталих као последица неког унутрашњег обољења.

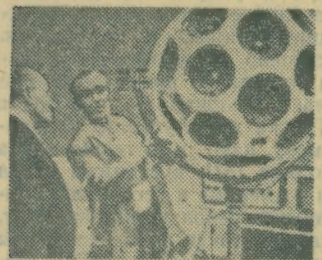

ТРАНЗИСТОР НА ТАШНИ

На слици се види најмањи транзисторски радио на свету који има само пет сантиметара у пречнику. Тај минијатурни радио-апарат служи као украс на ташни од црног бокса. Ташна је била изложена на међународном сајму играчака у Блекпулу, а стајала је у нашем новцу око 70.000 динара.

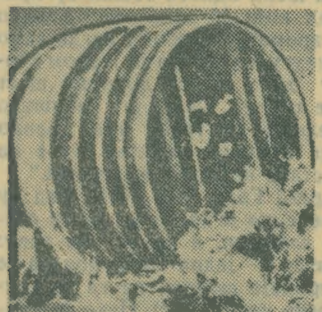
ЗВУЧНИ ГЛОБУС

У познатој опери „Ла Скала“ у Милану конструисан је апарат који својим изгледом подсећа на глобус. Апарат се састоји од 32 гласноговорника а може да се окреће у два смера. Глобус уклања такозване мртве акустичке зоне каквих често има у великим концертним дворанама.

ТРАГОМ ДИОГЕНА

Три енглеске студенткиње припремиле су себи за годишњи одмор „кућицу“. Оне су некако дошле до једне огромне, старе бачве коју су поставиле у близини морске обале и преудесиле је за становање.

JOE MUSIAL

БИМ и БУМ

ГОСПОДО, МОЈ ДВОР ЈЕ ЗАПАО У КРИЗУ! МОРАЋУ ДА ПОВЕЋАМ ПОРЕЗ ЗА ТРИДЕСЕТ ПРОЦЕНАТА!
ХА!?
ПА ШТА?

Са свих страна

* Суд у Бирмингему, у Енглеској, два пуна часа непрекидно и усредсређено гледао је три кригле пива постављене на председничком столу да би одредио време за које пена ишчезне. Овај експеримент предузет је да би се што правичније решио један необичан случај. Наиме, сопственика једног бара полиција је оптужила да служи посетиоце и после времена одређеног за затварање локала. Бармен се бранио тиме да се пена на његовом пиву веома дуго држи, а да он има муштерије који, добивши пиво пред само затварање бара не испију чашу одмах већ чекају док пена „не легне“.

Судије су дошле до закључка да се пена заиста веома дуго држи, али ипак нису поверовали да има гостију који чекају два часа да пена нестане. На основу тога бармен је био кажњен са 65.000 динара.

* У Њујорку је недавно откривен први ресторан у коме нарочити аутомат издаје посетиоцима картицу на којој је означено време доласка и одласка. Картице најчешће узимају мужеви да би пред својим сумњичавим женама оправдали своје одсуствовање.

* Француски козметичари утврдили су да девојчице у узрасту између 6 и 10 година проводе сваког дана пред огледалом просечно 7 минута. За девојке између 20 и 23 године то време износи 99 минута. Жене од 60 година и старије враћају се на седмоминутну норму.

* Фабриканте шешира веома је забринуо нови обичај енглеских, француских и италијанских младића да иду непокривене главе. Узимајући у обзир тежњу младих за екстравагантношћу, произвођачи су уместо обичних почели да праве шешире какви се могу видети на главама хероја из америчких вестерн-филмова. Ти шешири, који се одликују готово џиновским размерама, већ су добили у Енглеској назив „четрдесетолитарски“ по аналогији с „десетогалонским“ — како каубоји називају своје шешире. И заиста, у нове шешире може да стане десет галона течности, то јест нешто више од 40 литара.

* Фрнацуско монденско летовалиште Кан држи необичан рекорд: од свих средоземних градова овде има највише крађа аутомобила. У току 1964. године полиција је регистровала 490 крађе аутомобила. Занимљиво је да су за то исто време у Кану била нађена 552 украдена и затим остављена аутомобила.

Парфем од цибета

Афричка цибетка је дивља и крволочна животиња коју је немогуће припитомити. Ова ноћна грабљивица дуга је један метар од чега половину чини реп. Вешто се пентра по дрвећу и стенама, одлично и нечујно се шуња приљубљена уз земљу. Задње су јој ноге развијеније од предњих и служе јој да заскочи жртву с непогрешивом тачношћу. На њеном сивом крзну укрштају се црне пруге а има и мало жућкасте длаке на леђима. Близу репа има жлезду која лучи цибет, масну течност мошусног мириса по коме ове животиње проналазе једна другу.

У стара времена приписивала се цибету чудотворна моћ па је служио за справљање љубавних напитака и као лек. Због тих особина су га кинески трговци куповали у Африци, од 10. до 13. столећа за време династије Сунг, а плаћали га свилом, брокатом и оружјем. Још и данас неки становници Етиопије уместо шећера стављају у кафу цибет.

Данас цибет представља незамењиво средство за израду парфема. Цибетон, материју коју садржи цибет, хемичари још нису успели да синтетички направе. Због тога од ових животиња зависи производња финих парфема. Једна цибетка излучи за месец дана 20 до 30 грама цибета. Од једног килограма цибета може се добити 3.000 литара најфинијег парфема. Због тога је у Назарету, малом етиопијском месту створена прва фарма цибетки на којој се скупља ова скупоцена течност.

ОД ПЕДЉА ДО МЕТРА

У нашим старим и разноликим мерама за дужину — педаљ није био баш најмања мера; и прсти на руци служили су да би се измерила нека дужина. У средњовековном Загребу, тамс око XIV века, прст је био најмања мера за дужину. Кад је трговац мерио платно, сукно и остале тканине — он их је мерио и прстом, што значи ширином свог прста средњака, па шаком, а то су четири прста, и педљем — дужином коју захвата дужинска раздаљина од палца до малог прста. Лакат је представљао већу дужинску меру, која је у трговини била и посебно контролисана, и за коју су постојала посебна узорна мерила. Иначе је лакат као дужинска мера представљао раздаљину од „ручног прегиба (лакта) до малог прста“.

Како су трговци могли да буду различитог раста и разне дебљине, онај виши и крупнији могао је да изгуби у свом послу при мерењу на дужину, а онај мањи — да оштети муштерију. Због тога су се од најстаријих времена утврђивале узорне мере којих су се морали придржавати трговци, а купцима је остајало право да се туже властима ако би били закинути у мери. Закидање на мери од древних времена сматрано је једним од најтежих грехова. Сплићанин Марко Марулић, један од најчувенијих и најученијих људи нашег XVI века, у својој песми „Сказање од суда огњенога“ указује и на грешнике који су мерили кривом мером и због тога им нема праштања. О „кривомерницима“ такво мишљење постоји вековима у нашем народу, и зато су они, кад би их ухватили на делу, кажњавани врло строго. Стјепан Митров Љубиша у својој причи „Проклети кам“ наводи како народ од давнина у Боки Которској верује да се кривоклетнику и кривомернику после смрти догађа да се претвори у тенца (вампира). За „јексикмере“ (лажне мере) Турци су најстроже кажњавали, не само новчаним казнама и батинама, већ и одсецањем руке. У Србији из времена кнеза Милоша мере на пијацама будно су надзиране и онај који није давао праву меру за казну је примао и по педесет батина, губио право да тргује, и био протериван из чаршије. Нарочито се пазило на тачно одмеравање тежине хлеба јер су хлебари најчешће закидали на прописаној мери.

Узорне мере за дужину у нашој земљи утврђене су најпре у областима где је била развијена трговина и где је требало будно пазити да се трговачко пословање врши што солидније. Приморски градови: Задар, Шибеник, Сплит, Дубровник и други у својим статутима одређивали су износ појединих мера. Дужинске мере „за вечна времена“ власти су утврђивале и на јавним местима. У Шибенику, уз врата једног дућана; у Дубровнику и данас постоји Орландов кип, који је, поред тога што је представљао симбол слободних градова, послужио старим Дубровчанима и као практичан контролор мера. Наиме, на подлактици тог витеза с мачем у руци забележена је мера дубровачког лакта. У Загребу, још у XIV веку, у зиду градске куће био је учвршћен гвоздени риф или лакат, а у Грбљу, у Боки Которској на једном манастиру у зиду био је забележен „прави јуначки сежањ“, који је као дужинска мера служио свему Грбљу.

Наш народ се у прошлости служио разноликим мерама да би њима одредио дужину, тежину и количину. Постојале су прадавне мере, нарочито за дужину, које су одређиване према појединим деловима људског тела: шака, длан, прст, лакат, корак, па и врло необичне као: гњат, голијен, колено, кук, пас, пупак, раме. Па — јелак и дојелак — којом су наши хајдуци при подели одмеравали тканине — дужином од једне до друге јеле. Гусари на мору делили су чоху и свилу веслом, као мером за дужину.

Не само у нас већ свуда у свету постојало је безброј мера које су за себе утврђивале поједине земље, а нису важиле у другој. Дубровачки лакат, на пример, могао је да буде већи или мањи од онога у Венецији, Турској или Угарској. Аустријски риф — није се слагао с оним у Турској. Наслеђене старе римске и византијске мере током дугих векова губиле су од своје одређености. Древни Римљани своје узорне и неприкосновене мере чували су у Капитолу. Цар Јустинијан наредио је да се угледни примерци прамера, израђени у гвожђу, бакру и камену чувају у цркви Св. Софије у Цариграду. На сточној и пиљарској пијаци у царском Риму биле су одређене кантарске мере, а на пијаци за продају тканина и сукна дужинске мере које су важиле за цело римско царство.

Векови бурне историје који су прохујали над Европом одразили су се и на однос и збрку мера, отежавајући размену добара и трговачког пословања. Европу осамнаестог века прекрило је безброј државица кроз које је трговац морао да прође до одређених великих вашара да би купцима понудио своју робу. Српски трговац, на пример, из Будима или Новог Сада, да би стигао до вашара у Лајпциг, Краков, Беч, Праг, Венецију, морао је да прође кроз неколико царинских баријера, где се роба за царињење одмеравала и наплаћивала мерама које су важиле на одређеном подручју. Забележено је да се један будимски трговац, путујући на вашар у Краков (1767) тужио како му је један риф (лакат) у Кракову толико порастао „да му и два мађарска нису равна“. Прва српска аритметика — „Новаја сербскаја Аритметика“ (1767) састављена је због тога да би се наши трговци, поред основних рачуна, могли упутити и у различите мере на које су наилазили тргујући по великим европским вашарима.

Метар, као дужинска мера, која је требало да среди сву ту збрку у мерењу робе и у трговачком пословању — чедо је француске револуције, и данас је стар 150 година. Његово име на грчком језику значи — мерило, а по својој дужини износи десет милионити део једне четвртине меридијана који пролази кроз Париз. Праметар је израђен 1799. године и чува се у Државном архиву у Паризу. Представља један штап, израђен од платине и иридијума, тачно одређене ширине и дебљине, која се одржава под сталном температуром од 0 Целзијевих степени. Ускоро је израђен и прототип тега у тежини од 1 килограма.

Тако је свет добио две основне мере, за дужину и тежину, које су на крају потиснуле све оне старе, штетне по својој разноврсности.

Међутим, ова нова мера, није тако брзо продирала у европске земље. Навике су биле исувише старе и укорењене, да би се убрзо могле да замене нечим новим, практичнијим и јединственијим, и кориснијим. Наш народ постепено је примао нову „метарску меру“ и то зависно према државама у којима је живео. Необично је, али треба истаћи да је Турска пре Аустрије прихватила метарску меру, иако ју је тешко могла да спроведе. Године 1871. аустријска влада донела је закон о „мерама и теговима“, прихватајући француску револуционарну меру, а две године касније такав закон донела је и скупштина кнежевине Србије (1873). Међутим, метар, као мера за дужину, у нас се јавља први пут у једном писму П. П. Његоша окружном начелнику у Котору, где се каже да се поред осталог набави и „двије стотине метара канапа“.

Кад су почеле да се уводе нове метарске и килограмске мере, најпре се настојало да се њихови делови прилагоде народним изразима. У Хрватској се, на пример, предлагало да се метар назове: мјер, а његови мањи делови: мјерак, мјерић и мјерчић; километар — мјеретина. У Србији је сантиметар још пре увођења метарског система добио назив — „сточасник“ (стоти део од нечега). И после увођења нових мера, дужинских и тежинских, и даље још траје збрка у употреби нових и старих. Тако, на пример, године 1883. београдска општина објављује да ће продавати јавно једно градилиште које износи толико „хвата“ и толико „метара“.

Нова мера и њени односи тешко су продирали у народ који је вековима навикао да мери „по староме“. У Србији, негде тамо у ваљевском округу, наређено је једном сеоском домаћину да у варош допреми шест метара најбоље грађе. Овај је саопштио окружном начелнику да грађе има, колико се хоће, али да и поред најбоље воље не може да „представи више од три вепра.“

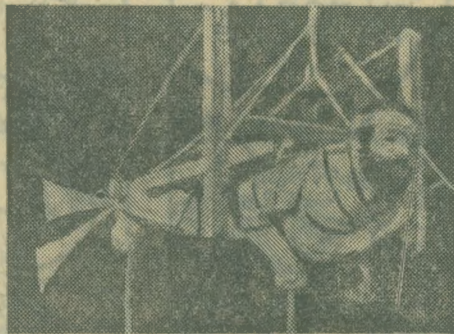
Тако и у Црној Гори (око 1893), кад су уведене нове мере, па је наређено да се свако мора њима служити, и да се оне зову: метар, кило, литар — једна жена донела је у варош да продаје скоруп, па га је учинила све у једнаке киле (гуке). Неко је упита: „А што си умесила тај скоруп?“ — те му она одговори: „А, тобож, ти не знаш, јуначе, да се не смије на оке продавати нако на киле!!!“

И поред увођења метра, и других „француских“ мера, иако су биле законом одређене, мерило се још дуго по „старински“ све до скорог времена, а негде, можда, још и данас.

Од Икара до спутњика

Браћа Ашер из Аустралије вероватно имају најнеобичнији „хоби“ на свету. Наиме, они праве колекцију летелица, тачније речено њихових модела и копија. Браћа Ашер прилежно проучавају цртеже и описе, предања и легенде.

На основу скица и описа у аматерској радионици браће Ашер настао је апарат за летење о каквом је сањао Леонардо да Винчи. Према његовој замисли, крила овог апарата (на нашем снимку се крила не виде) човек треба да покреће рукама и ногама. Читав апарат, до најмањих детаља, браћа су израдила својим рукама.

Многе од летелица које су браћа Ашер израдила могу да лете. Тако је копија планера једног од пионира ваздухопловства, Ота Лилијентала (1848—1896) прелетела више од три стотине метара.

У колекцији браће Ашер налазе се и модели спутњика.

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

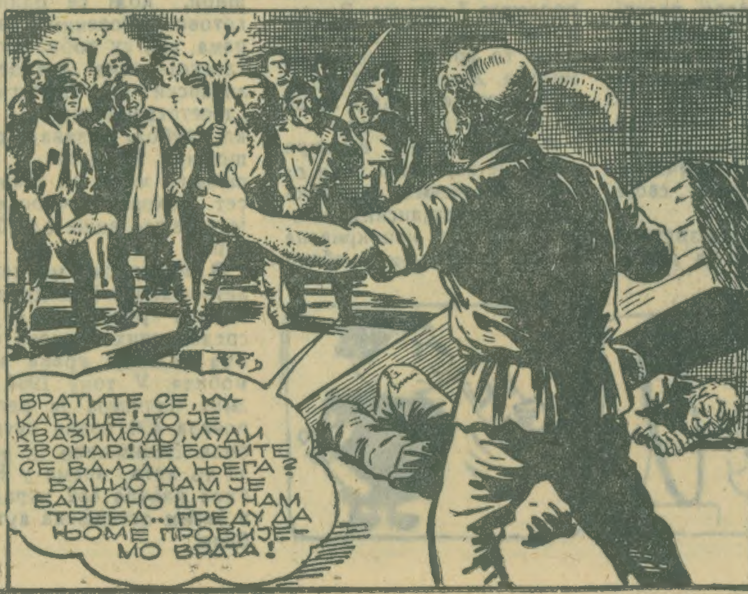

РИБЕ ОД СВИЊЕТИНЕ

Недавно су на Исланду почели да производе кобасице начињене од једне врсте бакалара. Истовремено се у Јапану по-

јавила у продаји „риба од меса“. Као „омотач“ овог јела служи рибља кожа, а надев је од млевеног свињског и говеђег меса. Оба ова специјалитета стекла су одмах љубитеље.

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА

КУПОН БРОЈ 3

Питања:

7. Шта пише у писму које је извучено испод рибе?
8. Где треба да скрену наши пријатељи?

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ИЗ КУПОНА БРОЈ 3

7. ____________________

8. ____________________

КУПОН БРОЈ 4

Питања:

9. Шта означава цртеж на зиду пећине?
10. Шта пише на зидовима пећине?
11. Шта представља цртеж на зиду палубе?
12. Прочитајте шта пише на вратима орманчета кабине телефонисте?

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ИЗ КУПОНА БРОЈ 4

9. ____________________

10. ____________________

11. ____________________

12. ____________________

КУПОН БРОЈ 5

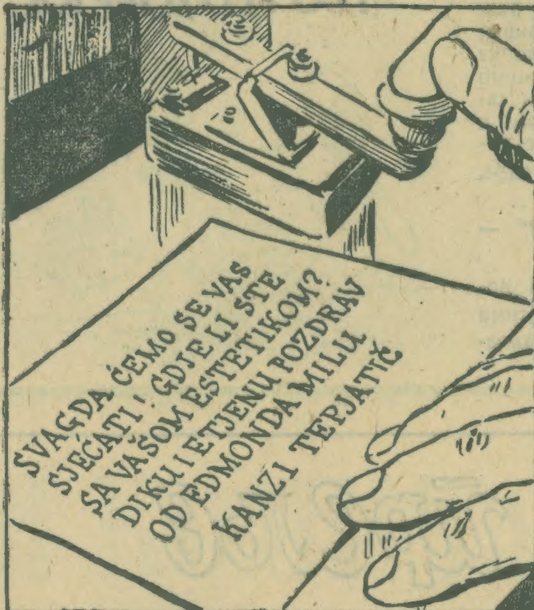
Питања:

13 Какав је телеграм послат шефу?
14. Шта означава орнамент на зиду пећине?

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ИЗ КУПОНА БРОЈ 5

13. ____________________

14. ____________________

КАПА ДРВЕНОГ ВОЈВОДЕ

ИСТОРИЧАР је дуго стајао испред статуе светог Катекија. У тами токијског храма чинило му се да се на дрвеним уснама статуе крије нешто слично осмеху. Све на свечевој статуи — и одећа и црте лица и поза — било је необично, загонетно. Научник је могао да се закуне да је светац — странац. И једном када је храм био пуст тако да нико не би могао да га оптужи за непоштовање светиње, научник је с фењером у руци разгледао статуу надајући се да ће наћи кључ за њену тајну.

И наједном — мала, полуизбрисана слова: „Ераз...", 1588."

Научник се загњурио у архиве. Требало је сазнати који је европски брод долазио тих година у јапанске воде. У 16. веку јапанске луке биле су затворене за све бродове сем холандских и због тога се научник обратио холандским документима и ускоро је дознао следеће:

Године 1600. у луку Нагасакија упловио је холандски трговачки брод „Еразмус". Док се вршило истоваривање, посада се у граду понашала толико непристојно да је изазвала негодовање јапанских власти и брод је био конфискован. А дрвена фигура која је украшавала кљун „Еразмуса" толико се свидела гувернеру Нагасакија да је наредио да је скину с брода и допреме у његов дворац. Време је протицало, фигура је доспела у друге руке, њено порекло било је заборављено и промепивши неколико господара најзад је доспела у храм. Тако је ова фигура с холандског брода постала јапанска светиња.

Многе необичне приче могле би да испричају прамчане фигуре са старих бродова које су остале сачуване до наших дана. Оне су прве налетале на опасности, прве су примале ударе таласа а понекад су биле последња нада храбрих. Ломне лађе древних народа биле су играчка таласа и ветрова. И, напуштајући родне обале и отискујући се у царство непознатих сила, морепловци су украшавали бродове фигурама својих заштитника. Тако се родио један од најзанимљивијих поморских обичаја: да се на прамац брода стави нека симболична фигура.

Стари Египћани украшавали су бродове фигуром свете птице ибиса или фантастичном фигуром птице феникса. Бродови Феничана носили су на прамцу дрвену коњску главу.

Прамчане фигуре не само што су имале да штите морепловце од злих духова мора, већ и да улију страх непријатељу. Због тога су ратне лађе старих Грка и Римљана поред масивног овна (справе за разбијање) имале на прамцу и фигуре крволочних животиња: лава, носорога, дивљег вепра, вука. Маори Новог Зеланда причвршћивали су на прамце својих пирога идоле украшене животињским реповима и птичијим перјем. Главе змајева биле су толико стравичне да су, када је 999. године полулегендарни Леиф Ериксон отпловио из Норвешке да преобрати у хришћанство становнике Гренланда, Викинзи закључили да би појављивање брода с толико страшним животињама била лоша пропаганда за хришћанство.

У средњем веку на бродовима су се појавили ликови разних светаца и хероја из митологије. Са величином брода расла је и прамчана фигура; највеће од њих достизале су 6 до 7 метара. Поједини сујетни капетани стављали су на бродски прамац читаве вајарске композиције. На прамцу енглеског брода „Господар мора", сагрђеног 1637. године, налазио се лик краља Едварда на коњу под чијим се копитама налазе непријатељи Енглеске. Тежња капетана да што раскошније украсе кљунове својих бродова и да тиме изазову завист свих својих колега готово је довела до пропасти благајну енглеског адмиралитета, тако да је он био принуђен да 1796. године изда наређење којим се забрањивало постављање прамчаних фигура. Покоравајући се том наређењу, адмирал Нелсон је наредио да се на прамац његовог брода уместо традиционалне фигуре стави краљевски грб. Али, мало се ко по-

вео за примером дисциплинованог адмирала. Традиција је наставила да живи.

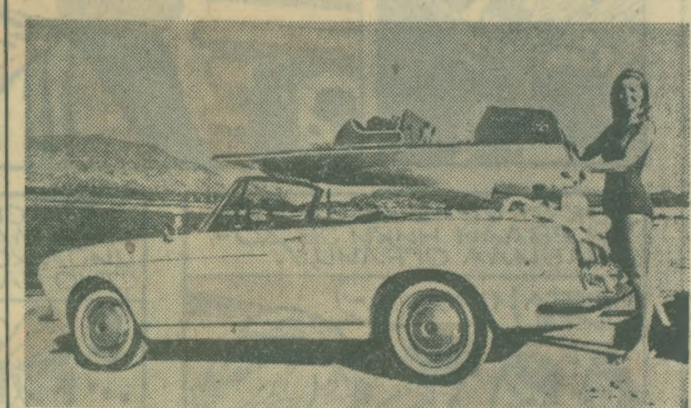
Када је 1834. године нови капетан америчког брода „Конститјушен" приметио да брод нема прамчану фигуру, наредио је да се изреже од дрвета фигура председника Џексона, висока 3 метра, и да се уз одговарајуће почасти стави на брод. То је у Америци изазвало буру незадовољства јер је председник Џексон имао много противника. Једном су се под заштитом ноћи председникови противници испели на брод и дрвеном председнику тестером одрубили главу. Сутрадан је посада, проклињући, начинила нову главу и обновљени председник је продужио да броди морима.

Понекад су љубав и поштовање посаде према „својој" фигури доводили до занимљивих догађаја. Енглески брод „Брунсвик" носио је на свом прамцу фигуру војводе од Брунсвика у шкотској националној ношњи. За време једне битке противничко зрно однело је војводи капу с главе. Тада је капетан „Брунсвика" скинуо своју капу и наредио да је закуцају за главу дрвеног војводе, да се заштитник брода не би нашао пред непријатељем — гологлав.

С појавом пароброда прамчане фигуре почеле су да иишчезавају с бродова. Данас се оне могу веома ретко видети, и то на понеким океанским јахтама, школским једрењацима и у — музејима.

ХИДРОКАР

СТАНОВНИЦИ Калифорније непрекидно проналазе нешто ново у спортовима на води. Један од проналазака новијег датума је и мали глисер назван хидрокар начињен од ста

кленог влакна. Овај минијатурни бродић има мотор који достиже брзину од 50 километара на час а може да плови по мору, језеру или реци, само да дубина воде буде већа од једног метра. Хидрокар може да прими две особе. Кад служи спортистима додатним деловима може му се повећати брзина на 80 километара на час. У том случају возач мора добро да се привежа. Истина, његов конструктор тврди да је глисер потпуно непотопљив, али као што се то види на нашој доњој слици ипак може да се „ослободи" возача.

Хидрокар је погодан и због тога што може да се стави и на аутомобил и тако лако преноси с једног места на друго.

ПО УГЛЕДУ НА СТАРИ...

У Енглеској је конструисан дечји бицикл по угледу на старе моделе „пени-фардинг“. Ово име бицикл је добио по енглеским новчићима пени и фардинг. Бицикл је нарочито конструисан за децу од шест до 12 година. Цеви су од челика, точкови су пнеуматични, док су лежајеви од најлона. На предњем точку уграђен је сигурносни уређај који онемогућава да се бицикл преврне.

ЗА ПОДВОДНЕ ПОМОДАРКЕ

Недавно је једна радња у Чикагу добила пошиљку еластичних костима свих величина. Танки разнобојни костими и одговарајуће мараме зачас су били разграбљени. Томе је, очигледно, допринео проспект који је фабрика приложила уз робу. „Модерна одећа коју предлажемо муштеријама подиже расположење и самопоштовање. Одећа не дражи кожу и веома је ефектна. Поред тога, многе појаве сведоче да су у погледу моде рибе, исто толико ћудљиве као и жене...

„Какве ту сад везе имају рибе?“ — запитаћете.

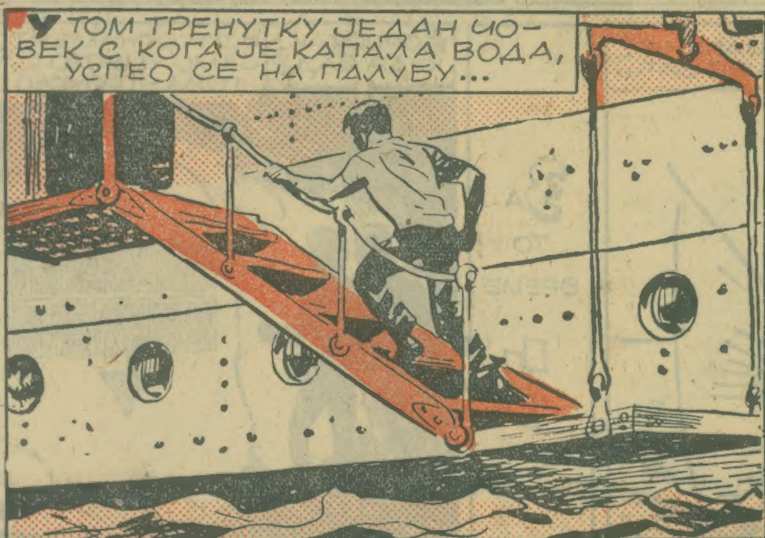
Заборавили смо да вам у самом почетку кажемо да су еластични костими и шарене мараме намењени — становницима акваријума.

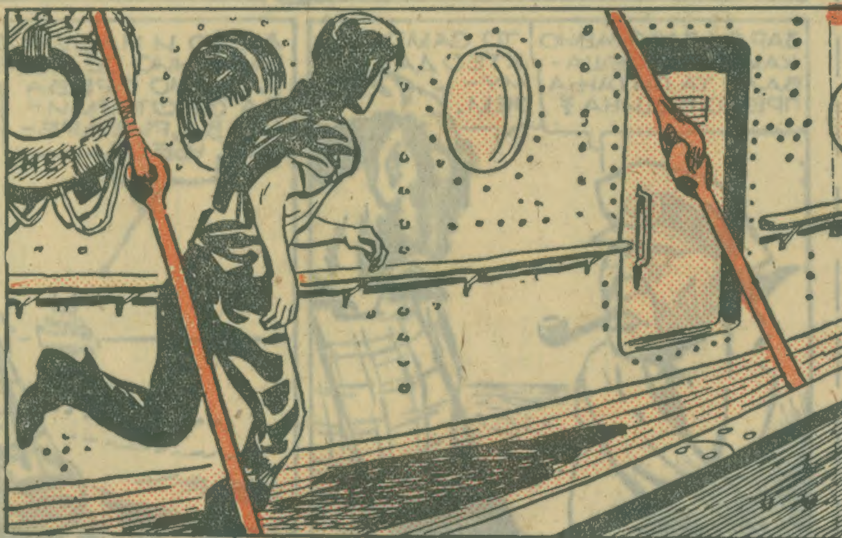

АУТОМАТ ЗА СПРЕМАЊЕ СЕНДВИЧА

У Јапану је израђен аутомат који може да направи 1200 сендвича на час. Аутомат сече хлеб, премазује га маслацом, мармеладом, ставља на сендвиче разне надеве, и пакује сендвиче у стерилне омоте. Поступак је веома хигијенски а уз то аутомат штеди и радну снагу и време. Човеку остаје само да пуни преграде разним премазима и надевима, као и да снабдева аутомат хлебом. Машина потом пакује сендвиче у велике кутије. Аутомат је дуг нешто више од три, широк и висок око два метра. Цена — 6.700 долара.

WALT DISNEY Месечеве прела

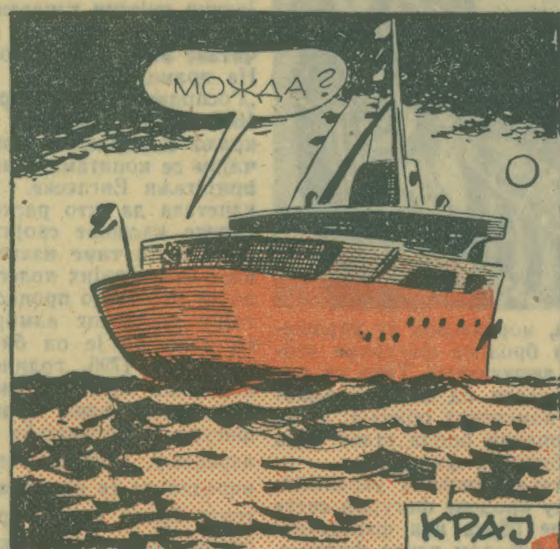

БРОДОЛОМНИЦИ ЋЕ ЛЕБДЕТИ

У Њујорку је пре извесног времена приказан нови апарат за спасавање бродоломника. Апарат се састоји од заштитног шлема, шест округлих балона и неке врсте душека који се аутоматски надувава при додиру с водом. У исто време шест балона напуњених у унутрашњем делу хелијумом а у спољашњем ваздухом, дижу бродоломнике изнад таласа. Помоћу ужади привезаних за балоне он сам регулише висину на којој ће остати до доласка спасилаца.

ШУМСКЕ АПОТЕКЕ

Иако су партизанске болнице у Словенији добијале доста санитетског материјала из Љубљане и других места, развојем оружане борбе и повећањем броја рањеника и тамо се осећала оскудица у лековима и прибору. Санитетско особље се због тога довијало на разне начине. У многим болницама су газу правили на тај начин што су старо

рубље цепали у ситне комадиће које су затим стерилизовали у бурету. Поред тога организоване су и скривене шумске апотеке за израду лекова, радионице сапуна, ткачнице платна за завоје па чак и ортопедске радионице.

Многе од тих радионица и тајних болница које непријатељ није успео да открије, стоје и данас онакве какве су биле у рату, чувају се као споменици народног отпора.

У историјском одсеку Војномедицинске академије у Београду могу се видети многобројна таква сведочанства.

ЦЕПНА БОЛНИЦА

Џепну болницу конструисало је једно америчко предузеће у Тексасу. Ова болница састоји се од делова израђених од двоструког каучука који може да се надува, а издуван савије и стави у кофер. Шест људи уз помоћ пумпи могу само за један час да од ових делова саставе пољску болницу са салом за операцију, као и болесничком собом која може да прими десетак болесника.

Филм

Дин Мартин у паузи снимања најновијег филма „Синови Кети Елдер“

ДАНАС је Дин Мартин цењен уметник, али пре него што је постао глумац Дин Мартин је био боксер и крупије, а од 1946. године заједно са славним америчким комичарем Џери Луисом наступа осам година као певач и глумац у филму. Кад је овај дует престао да постоји многи су посумњали у даљи успех Дина Мартина, јер се мислило да он вреди једино као певач. Изгледа да су се

ПЕВАЧ И КОМИЧАР

таква предвиђања обистинила, бар у почетку, али касније из филма у филм он је бивао све бољи и данас спада у групу најпознатијих глумаца Америке.

Поред осталог Дин Мартин познат је и по томе што припада клану Френка Синатре, и као добитник седам златних плоча за седам милиона продатих плоча.

Његов успех на филму није био тако брз. Пре тога продато је више од седам милиона његових плоча

Дин Мартин је, уз Дени Кеја и Џери Луиса, један од најпознатијих америчких глумаца комичког фаха. Знамо га из филмова: „Рио Браво“, „Кад звона звоне“, „Артисти и модели“ и „Холивуд или пропаст“. Особито је познат као тумач главних улога у комедијама Френка Тешлина „Артисти и модели“ (са Џери Луисом и Ширли Мек Лејн) и „Холивуд или пропаст“. Њему и Луису највише захваљујући, Тешлин је успео да у данашњој филмској комедиографији оствари један специфичан дух и начин хумора, такозвану „комедију нонсенса“. Њено основно обележје је у томе што у тумачењу живота не полази од реалних истина, него се у постизању уметничке истине служи апсурдним ситуацијама, односима, па и психологијама. У питању је, дакле, особен метод, којим се ствари само привидно постављају „на главу“, један неуобичајени драматуршки поступак у сагледавању и изражавању иначе врло реалних и природних манифестација човекове и друштвене свакодневности. Управо на том парадоксу начина који је на изглед немогућан, и суштине идеје која је увек животна — Тешлин гради ефекте своје комике. Да нема Дина Мартина, то би му, вероватно, било теже.

АФРОДИТИНА СВЕШТЕНИЦА

Приликом земљаних радова за нов водовод у италијанском граду Орија, у близини Бриндизија, радници су откопали гроб једне жене за коју стручњаци претпостављају да је била Афродитина свештеница. Натпис на надгробној плочи исписан је језиком Месапијаца који су се око 1.200 године пре наше ере доселили са источне обале Јадрана. Натпис гласи: „Gabara Aproditia Makroppas“. Научници истичу да тачан превод натписа није могућ јер месапијски језик још није довољно проучен.

ЗГОДЕ И НЕЗГОДЕ ОКО ШАХОВСКОГ ЧАСОВНИКА

ОГРАНИЧЕЊЕ времена за размишљање у шаху показало се неопходно после завршетка Лондонског међународног турнира 1851. године. Желећи да по сваку цену добију партију неки играчи су просто успављивали своје противнике дуготрајним размишљањем. Партије су трајале и преко десет часова, па је таква игра умарала и играче и публику, а такмичење је постајало незанимљиво. То је још више дошло до израза после завршетка турнира када је у Лондону приређена серија мечева између шахиста. Носилац треће награде Вилијамс сусрео се с организатором турнира Стаунтоном. Пропозиције меча су биле необичне: Стаунтону је за победу било потребно да добије седам партија, а Вилијамсу само четири. Када је Стаунтон повео са шест према два уз три ремија наступила је критична фаза такмичења за његовог противника. Пораз је био на помолу, па је он почео да спроводи познату тактику замарања у одлучујућој партији. И по два часа он је користио за „размишљање“ о једном потезу тако да ни после 20 часова игре партија није била пиведена крају. То је било време када се играло без шаховског часовника, па је Стаунтон, огорчен на такав начин игре, предао готово добијен меч.

Када су шаховски часовници нашли своје место на шаховском столу, појавили су се мајстори који су желели да олакшају положај оних који је у име „стваралаштва“ бесконачно трошили време. На турниру у Петрограду (1878—1879) победа коју је однео мајстор који је прекорачио дозвољено време за размишљање аутоматски се претварала у реми, а реми у пораз. Главно је било да се партија и после пада заставице на шаховском часовнику настави и даље. На турниру у Нирнбергу 1906. године уведене су нове казне — опет за оне који су недозвољено дуго размишљали. За сваки пад заставице они су били дужни да уплате организатору турнира одређену новчану казну! Што је турнир одмицао они су постајали све већи дужници домаћинима. На крају услед презадužености — казне су им биле опроштене.

Бриге око шаховског часовника остале су и даље, све до данашњег дана. Често се дешавало да заставица падне на минут-два пре истека дозвољеног времена за размишљање. Како је то меродавно за одлуку судије,

то су шахисти почели да се сналазе на овај начин: пре почетка турнирског кола, приликом стављања у погон часовника, сваком од њих се даје минут или два „форе“. Наравно, за то је потребно да постоји одлука у правилнику турнира.

Још једна незгода може да проистекне из примене часовника: шта ће бити ако обе заставице на часовнику једновремено падну. На Четвртом међународном турниру у Сарајеву 1961. године прво коло је донело узбуђење и неким играчима и судији. Богдановић и Дамјановић играли су бурну партију и нашли се у оскудици времена за размишљање. У једном моменту, док је на потезу био Дамјановић, једновремено су пале обе заставице на часовнику. И док је судија размишљао шта у овом случају да уради, мајстори су склопили реми. Један спор је на тај начин решен, али нису могли да буду отклоњени будући слични случајеви.

Стручњаци из Кијева у Совјетском Савезу учинили су крупан корак у решавању проблема који проистиче из примене часовника на шаховским такмичењима. Они су конструисали електронски часовник. Његова предност у односу на класични је велика. Он је без „увек претеће“ заставице, казаљки и секундаре, мада је по спољњем облику сличан њему. Светлеће бројке на специјалној табли показују минуте утрошене за размишљање, а наместо секундаре кружи светлосни знак. Сат се укључује лаким додиром дирки које су смештене поред играча. Истек прописаног времена за размишљање оглашава се звучним сигналом — слично као и на првобитним часовницима из прошлог века.

Предност електронског часовника је у његовој способности да региструје и најмање утрошено време за размишљање. На тај начин часовник бележи време потребно за размишљање и повлачење потеза и оним шаховским мајсторима који невероватно брзо размишљају и вуку потезе тако да се у њиховим брзопотезним партијама уз класичне часовнике чинило да уопште не троше време. Тајна њихове вештине лежала је у техничкој немогућности класичног часовника да региструје врло кратке интервале времена које су такви шаховски мајстори стварно користили за размишљање и повлачење потеза.

Довитљиви трговац

У Филаделфији у последње време бакалнице нису најбоље пословале — вероватно због све већег броја самоуслуга — па је један трговац дошао на идеју да постави звоно изнад касе које аутоматски звони више пута у току дана. Купац који се затекне код касе кад звоно зазвони добија бесплатно робу коју је пре тога изабрао.

Кад жапчић тражи тату

СВИ малишани имају тату. С татама се шетају. С татама се играју. Тате се брину. Тате поучавају. А понекад и приче причају — недељом, ако су закасниле новине. А Жапчић, ето, није имао тату који је толико потребан. А желео га је, и то доброг по могућности. И Жапчић је одлучио да себи нађе тату. Али где да га тражи?

Једна жаба-сусетка крекетала је да тобож данас на свету и нема добрих тата. И Жапчић је зато одлучио да потражи тату на дну реке. Заронио је Жапчић, стигао до дна и види: Рак. С брковима, веома достојанствен крепак.

— Опростите, молим вас. да ли бисте хтели да будете мој тата? — скрушено запита Жапчић.

— Тата? А зашто је то потребно?

— Па да бисте ме водили у шетњу док сам мали. А после ћу ја вас водити у шетњу.

— О томе треба добро промислити — одговори Рак и зазвецка својим клештама. — Неће ићи — рече пошто је размислио. — Ја с тобом да се шетам — да. А када ћеш ти са мном? Где је будућност једног рака? Његова будућност је — позади! А поред тога, ја сам велики, чврст а ти тако малецак. Нема ништа од тога!

— Баш штета! — промуца Жапчић и исплива.

А када је испливао угледао је Крокодила. Жапчићу се крокодил учинио веома симпатичан.

— Кажите, молим вас, не бисте ли могли да будете мој тата.

— Тата? — зачуди се Крокодил. — А зашто?

— Па... тате шетају. Или се, на пример, играју.

Крокодил се веома, веома разнежио.

— Ах, ти, малецни... види ти њега — рекао је гласом који је подрхтавао од суза. — Па хајде онда да се играмо жмурке.

— Што је ово лепо, што је занимљиво! — стао је да скаче обрадовани Жапчић. — А где ћемо се крити?

— Како где? — зачуди се Крокодил — У стомачићу. Прво ћеш ти да се сакријеш у моме, а онда ја у твоме.

И Крокодил је широм разјапио чељуст. Али, Жапчић није успео да ускочи, јер му се пред самим носем чељуст затворила. И Крокодил је заплакао. Чак је зaридао.

— Не, не могу да се играм с тобом, не могу да будем твој тата — зајецао је крокодил. — Ја сам велики, а ти тако мали. Премали за мој велики стомачић, тим пре што сам се малочас до сита нажде... наиграо жмурке.

— Баш ми је жао! — закрекетао је Жапчић и отпливао реком.

Пливао је узводно јер још није знао да многи сматрају да увек и обавезно треба пливати низ струју. И да је пливати узводно готово срамота. Плива тако Жапчић узводно и наједном осети као да не плива уз, већ низ реку. Нешто га је вукло, носило. Био је то Слон који је крај саме обале увлачио воду у сурлу. А затим је водом из сурле поливао свог Слончића. „Ох, колико је велики — помисли Жапчић. — Велики, огроман. Тај сигурно неће пристати да ми буде тата. И отпливао је у страну. А погрешио је! Јер, Слон је био веома добар. И пристао би. Зато што је права снага увек добра. Али, Жапчић је искочио на обалу и одскакутао даље.

Скакао је тако по стазици, и наједном чује: неко плаче иза грма. Погледао Жапчић, а иза грма плаче Цврчак. Још сасвим мали.

— Зашто плачеш?

— Тражим тату — одговори Црвчак.

— И ти немаш тату?

Али, овде ћемо да прекинемо своју причу. И да вам кажемо да је прича написана према мотивима још незавршеног совјетског цртаног филма „Жапчић тражи тату“ који се ради према сценарију Сабрига и Циферова. Када је прича дошла до тог места режисер филма и писци сценарија мало су се замислили: какав треба да буде крај. И одлучили су да деци испричају два краја. Један какав треба да буде у филму, а други — сасвим другачији.

Крај може да буде овакав:

— А много желиш да имаш тату? — запита Жапчић.

— Много, много!

— Ја сам велики, а ти си малецак — рече тада Жапчић. — Али, пристајем. Ја ћу те учити. И шетаћу с тобом. И приче ћу ти причати!

Тада је Цврчак тако поскочио од радости, да се заплео у жбун.

— А што скачеш? Видиш како си се заплео, — строго је говорио Жапчић извлачећи из трња малишу. — Ко би те ослободио сад да немаш тату?

И они су весело одскакутали путићем.

А крај може да буде и овакав:

— А много желиш да имаш тату? — запита Жапчић.

— Много, много!

— М.., да — рече Жапчић. — О томе треба добро промислити. Где данас има добрих тата? 'Ајде да се прво поиграмо жмурке. Прво ћеш ти мени скочити у стомак. Али не... Малочас сам се до сита нажде... наиграо. Нема ништа од тога.

Ето тако. И то још не би био најгори крај.

ЗАСЕДА КРАЈ РЕКЕ

Лежали су дуж узаног путељка у удубљењима стене која је на левој обали затварала прилаз брзацима Сутјеске. Била је још помрчина и ма колико се напрезали нису могли ништа разазнати тамо на месту где је морао бити непријатељ. Тек када се почело раздањивати, у благо прозирно јутро, на путу ка пенушавој реци указале су се три прилике.

Били су то немачки официри. Ишли су слободно, без икаквог обезбеђења, свакако зато што су били уверени да су партизани остали на старим положајима, с друге стране реке, тамо где су синоћ заноћили. Немачке предстраже које су биле истурене далеко напред, до саме обале, нису запазиле никакав покрет. Две чете пролетера повукле су се неопажено између њих и прешле реку.

Не слутећи да их партизани већ прате мушицама својих пушака немачки официри су уз пут ћаскали. И када је требало да учине још само неколико корака и упадну у клопку, они се зауставише. Стајали су спокојно ништа не примећујући. Један је искорачио мало напред и подигао руку. Леђима окренут заседи почео је да показује нешто тамо преко реке.

Немачки официри су се задржали тако око двадесетак минута, а онда се вратили путем којим су и дошли.

Комадант батаљона пустио их је да оду. После овог извиђања сигурно ће наићи читава јединица.

Његова очекивања су се обистинила. Немачка колона је наишла и раније него што је командант рачунао. Док је разговарао с помоћником команданта Друге пролетерске, спазио је Немце када је њихова колона већ дубоко зашла у заседу. Потегао је одмах пиштољ и опалио. Ови пуцњи били су знак за почетак напада.

На Немце се одједном сручила унакрсна ватра из које се готово нико од њих није извукао.

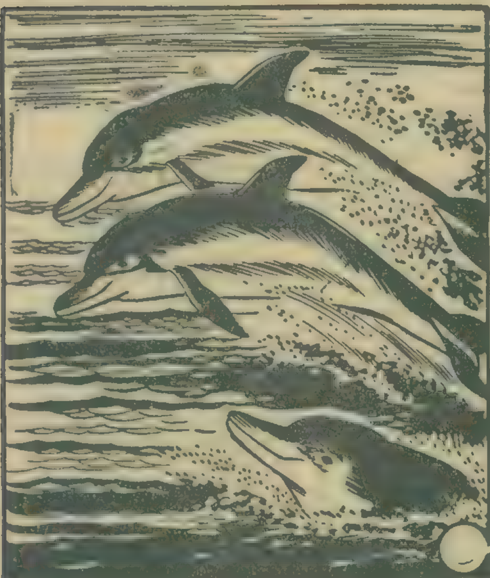
ИЗ ИСТОРИЈЕ СИРА

Андре Симон познати француски стручњак за сиреве, пише у својој недавно објављеној монографији да на свету постоји око 800 различитих врста сирева.

Најстарији рецепт за справљање сира потиче од пре 2.000 година и води порекло из древне Персије. Према томе рецепту сир треба правити „од млека овчјег и крављег, одстајалог на сунцу и зачињеног миомирисним корењем“.

У италијанском граду Парми и данас постоји занимљива професија везана за справљање сира. То су — слушачи сира. Куцнувши штапићем по сиру, они могу по звуку да одреде да ли је „сазрео“ или не.

КРОЗ ПОВЕСТ ОКЕАНА

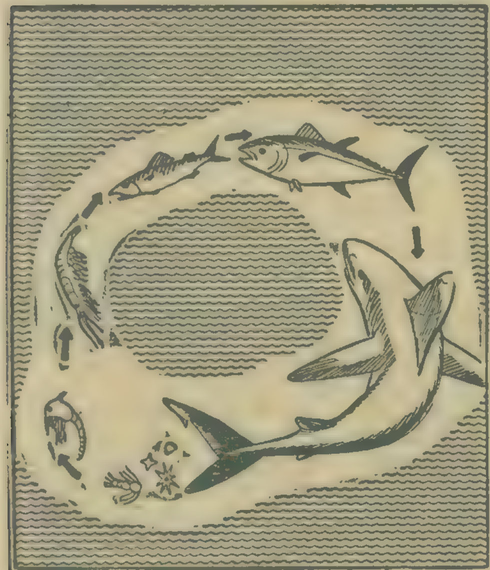
— 9. —

МОРЕ — колевка живота садржи хиљаде разних биљака и животиња, има веома богату флору и фауну. Неки становници мора, као што су делфини и китови, који су топлокрвни сисари, били су некада копнене животиње, које су, вероватно за време једног од ледених доба, кренуле назад у мора јер је онда живот на копну био много тежи него у водама у којима је температура била много уједначенија.

— 10. —

Пошто вода апсорбује топлоту, океан је огромни резервоар Сунчеве топлоте која помаже да се ублажи температура Земље између екстрема зиме и лета. Временске прилике на свету углавном су условљене или потичу од ваздушних струјања изнад површина океана. Помоћу низа сателита стручњаци за метеорологију проучавају слојеве облака над тим, досада мало испитаним областима.

— 11. —

Горњи слојеви мора до којих допиру Сунчеви зраци извори су свег живота у мору, непосредно или посредно. То су делови мора у којима живе сићушне биљке и животиње које називамо планктони. Оне представљају храну мањих риба и љускара које пак једу веће рибе. Планктони се хране минералима које у мора доносе реке или онима који настају распадањем органских материја угинулих организама.

— 12. —

Годинама се минерали таложе по дну мора. Тамо где има мало струјања, између горњих и доњих слојева, као што је то случај у топлим тропским морима, планктона као и другог животињског света има мање. Циркулација је јача у хладним и умереним морима. У пролеће хладни слојеви са површина тону а на површину се пењу топлији слојеви са дна који са собом доносе минералне материје.

НОВО У БОРБИ ПРОТИВ БИЉНИХ ШТЕТОЧИНА

ХЕМИЈСКА једињења која се употребљавају за уништавање штетних инсеката на културним биљкама названа су општим именом инсектициди и њихов број из дана у дан је све већи. Велик број ових једињења истовремено су отрови за домаћу стоку и човека, па при њиховој употреби треба бити обазрив. Многа од ових средстава лако су испарљива па треба обратити пажњу на могућност тровања удисањем пара ових једињења. Често се не сме радити без маске са филтером. Пошто ови отрови лако продиру у тело, и кроз неоштећену кожу, потребно је да пољопривредни радници носе заштитна одела и рукавице. Пчеле угину кад дођу директно у контакт с овим отровним средствима.

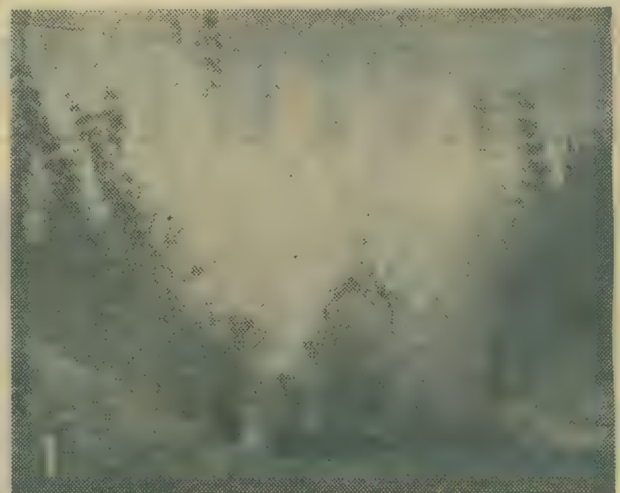
Неке врсте ових отровних једињења као оловни арсенат, једињења арсена, натријум и калцијум арсенат и друга, делују на инсекте преко цревног канала, па се њима у облику праха или течности трује храна инсеката. Друга врста инсектицида, од којих су данас у употреби органска синтетична једињења (ДДТ, Гамексан, Паратион) непосредно убијају инсекте нагризањем коже и мишића, нападањем нервних ћелија инсеката, затварањем отвора за дисање или продирањем у тело преко органа за дисање.

Најновија тековина биљне фармације јесу тзв. системични инсектициди (Пестокс, Систокс), који улазе у стабло и лишће угрожених биљака или оних којима предстоји инвазија инсеката. Наиме, заливањем корена ових биљака или прскањем лишћа ови отрови, који нису опасни за биљке и које биљка упија, убрзо улазе у састав биљних сокова и струјањем се разносе по читавој биљци. Штетни инсекти сишу сокове затрованих биљака или се хране лишћем и на тај начин бивају уништени.

Огледи извршени прскањем хмељаника средством „Пестокс 3 Х“ дали су одличне резултате. Прскалице растворе ових инсектицида претварају у фину измаглицу, коју касније киша тешко спира (фотографија број 1). Инсекти који се налазе на лишћу бивају директно убијени. У исто време и други делови биљке упијају ово средство тако да се дејство отрова путем сокова продужава и на наредне три до четири недеље. Ако биљка упије ове отрове кореновим системом, дејство инсектицида се још више продужава. Пракса је показала да је најбоље дејство постигнуто прскањем биљака у време њиховог интензивног пораста.

Системични инсектициди се највише употребљавају на великим површинама, и сада се течност разбацује помоћу прскалица монтираних на авионима или хеликоптерима (фотографија број 2).

Ова средства су се показала нарочито успешна у борби против инсеката који сишу биљне сокове као на пример лисна ваш на шећерној репи која преноси опасну вирусну болест ове културе — жутицу.

РАСПРШИВАЊЕ ИНСЕКТИЦИДА ПОМОЋУ МОДЕРНИХ ПРСКАЛИЦА

ХЕЛИКОПТЕР У АКЦИЈИ ЗАПРАШИВАЊА

Пљачкаши упали у клопку

Батаљону који је чврсто држао положаје према Босанском Петровцу између Меденог поља и Врточа стигло је обавештење да једна немачка колона јачине чете, са доста коморе, иде из Врточа с опљачканом имовином. Немачка колона журила је да што пре умакне. Командант партизанског батаљона одабрао је место за заседу. Чету је распоредио с обе стране пута, а затим упутио групу бораца у сусрет колони да би је намамио у клопку.

Немци су предњим одељењем потискивали патролу Крајишника, а остале њихове снаге су ишле на прописном растојању у колони. Нису приметили добро маскирану чету у заседи. У збијеним редовима улазили су у замку.

Кад је зачеље упало у клопку, партизански командант је пуцњем из пиштоља дао знак за почетак. Ступили су у дејство најпре митраљесци. Збуњени изненадним нападом Немци су јурнули у долину јер се на чистини крај пута нису могли одржати. Слободан је био само простор ка долини. Тамо их је дочекала чета, која је лежала у заклону. Међутим, Немци су се и у тим готово немогућним условима бранили. Борба се водила претежно бомбама. Трајала је читав час. Онда је отпор попустио. Преживели Немци били су до једног заробљени заједно с опремом и комором.

Марс и рат за независност

На путу ка Марсу америчка васионска ракета „Маринер IV“ учествовала је у званичном отварању једног торња од 52 спрата у Бостону. Сигнал емитован са „Маринера IV“ покренуо је снажан светлосни сноп (лејзер), а овај је запалио стари топ који потиче још из рата за независност.

ВАЖНОСТ БОЈА

Амерички психолози запазили су да и сасвим мала деца боље примају све остале боје него белу. Због тога су у дечјој болници Универзитета у Флориди болничаркама замењене уобичајене беле униформе, одећом у боји.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Реј Бредбери

(3) **РЕЈ БРЕДБЕРИ, НАПРЕДНИ АМЕРИЧКИ ПИСАЦ, АУТОР ЈЕ МНОГИХ ФАНТАСТИЧНИХ АЛИ И РЕАЛИСТИЧКИХ ПРИПОВЕДАКА И РОМАНА. ОН СПАДА У ОНЕ АМЕРИЧКЕ ПИСЦЕ КОЈИ У СВОЈИМ ДЕЛИМА СТОЈЕ НА СТРАНИ ЧОВЕЧНОСТИ И МИРА. МИ ЋЕМО У НАШЕМ ЛИСТУ ДОНЕТИ НЕКОЛИКО ПРИЧА ИЗ ЊЕГОВЕ, МОЖДА НАЈБОЉЕ, КЊИГЕ „МАРСОВСКЕ ХРОНИКЕ“.**

ЉУДИ СА ЗЕМЉЕ

Капетан је преносио поглед с једног лица на друго, с мистера Ууу на мистера Јјј, с мистера Јјј на мистера Ччч, с мистера Ччч на мистера Ннн, мистера Ххх, мистера Ббб. Видео је како се шире и скупљају зенице њихових жутих очију, како им поглед постаје час оштар час замагљен. Ухватила га је дрхтавица. Најзад се окренуо својим друговима и мрачно их погледао.

— Јесте ли схватили шта је ово?

— Шта, капетане?

— Ово уопште није свечани дочек — уморно рече командант. — И није пријем. И ови Марсовци нису представници овдашњих власти. Погледајте какве су им очи. Послушајте њихове речи.

Сви су зауставили дах. Само су бешумно светлуцале беоњаче у сали са непробојним зидовима.

— Сад схватам — капетанов глас као да је долазио издалека — схватам зашто су нам стално давали нове адресе, слали

један другоме, све док нисмо срели мистера Иии који нас је послао ходником давши нам кључ да бисмо отворили врата и затим их затворили...

— Где смо, команданте?

Капетанова рамена се опустише.

— У лудници.

Наступила је ноћ. Тишина је царовала у пространој сали обасјаној слабим светиљкама скривеним у прозрачним зидовима. Четворица Земљана седели су око дрвеног стола, приљубивши у шапату своје погнуте главе. На поду су, без реда, лежали мушкарци и жене. У тамним угловима нешто се мицало, поједине фигуре чудно су измахивале рукама. Свако пола часа један од космонаута прилазио је сребрним вратима и враћао се столу.

— Узалуд, капетане. Закључани смо.

— Капетане, зар је могућно да нас сматрају за лудаке?

— Свакако. Ето, због чега није било поклика добродошлице. Подносили су нас, понашали се према нама као према болесницима. — Показао је руком према тамним, уснулим фигурама. — Душевни болесници, Сви до једног! А како су нас они дочекали! Мени се чак учинило — у његовим очима запалио се пламичак али се одмах угасио — да је најзад наступио тренутак свечаног сусрета. Ти поклици, песме, речи... Дирљиво је било, а?

— Колико ће нас држати овде, капетане?

— Док не докажемо да нисмо болесни.

— Па, то је једноставно.

— Надам се да ће бити тако...

— Изгледа да баш нисте уверени у то, капетане?

— Тачно. Погледајте само у онај угао.

Тамо је у мраку чучао један усамљен мушкарац. Из његових уста избио је плавичаст пламен који се претворио у малецку нагу жену. Жена се лагано извијала у ваздуху, у ореолу кобалтне боје, шапћући нешто, уздишући.

Капетан показа главом на другу страну. Тамо је стајала жена која је пролазила кроз најнеобичније преображаје. С почетка би се нашла унутар кристалног стуба, затим би се преобратила у златну статуету, потом у углачан штап од кедровине да би најзад добила свој првобитни изглед.

Свуда у полутамној сали мушкарци и жене стварали су танке језичке љубичастог пламена, мењајући се и преображавајући се као да је ноћ била време одређено за чемер и преображаје.

— Чаробњаштво, црна магија — прошапта један од Земљана.

— Не, халуцинације. Они нам преносе своје безумље тако да ми видимо њихове халуцинације. Телепатија. Аутосугестија и телепатија.

— И то вас брине, капетане.

— Да. Ако халуцинације изгледају нама — и не само нама, већ свима — толико реалне, ако су халуцинације тако сличне стварности, није ни чудо што су и за нас помислили да смо душевни болесници. Ако онај човек може да прави жене од плавог пламена или да се та жена претвара у статуету, онда је природно кад нормалан Марсовац мисли да је ракетни брод плод наше фантазије.

— Ох — уздахнули су његови другови у тами.

Свуда око њих, час палећи се а час гасећи се, пламсали су у сумраку плавичасти пламичци. Између зуба уснулих мушкараца струјали су поточићи црвеног песка. Жене су се претварале у змије. Заударало је на животиње и гмизавце.

..Кад је свануло, сви су изгледали нормални, весели и здрави. Никаквих бесова, никаквих пламичака. Капетан и његови другови стали су крај сребрних врата надајући се да ће се отворити.

Чекали су тако око четири часа када је најзад дошао мистер Ооо. Они су подразумевали да је мистер Ооо најмање три часа престојао на другој страни врата проучавајући их пре но што ће ући, позвати их и одвести у свој мали кабинет.

Био је то подебео љубазан мушкарац, ако се могло веровати његовој маски на којој су била изваjана три осмеха истовремено. Али, глас што је долазио иза маске ни издалека није одавао психијатра који се осмехује.

— Па, шта вас мучи?

— Ви мислите да смо ми сви луди, али то није тако — рекао је капетан.

— Никако! Ја уопште не сматрам све за луде. — Психијатар управи на капетана штапић за показивање на географској карти. — Само вас, уважени. Сви остали су пропратне халуцинације.

Капетан се пљесну по колену.

— Значи, у томе је ствар! Због тога се мистер Иии онако смејао кад сам га питао да ли и моји другови треба да потпишу формуларе.

— Да, мистер Иии ми је причао о томе. — Психијатар се осмехнуо испод отвора изрезаног на маски на месту где су уста. — Изванредна интезивност. Дакле, о чему сам оно говорио. Да, пропратне халуцинације. Долазе ми жене из чијих ушију излазе змије. После лечења змије нестају.

— Ми ћемо се радо подврћи лечењу. Почните.

Мисте Ооо је бао згранут.

— Необично. Мало ко пристаје на лечење. Ствар је у томе што је лечење радикално.

— Није важно, лечите, нас! Убеђен сам да ћете се уверити да смо сви здрави.

— Дозволите да најпре видим ваша документа, да се уверим да је све у реду. — Прелистао је досије. — Тако... Видите, случај сличан вашем захтева нарочити поступак. Са онима које сте видели у Дому много је једноставније. Али, пре но што почнемо да разговарамо о томе дужност ми је да вас упозорим: када је у питању комбинација халуцинација основних чула — слуха, укуса и мириса — праћена оптичким и додирним фантазијама, стање је веома лоше. Често се мора прибећи еутаназији, безболном усмрћењу болесника да би се прекинуле његове патње.

Капетан је скочио на ноге, вичући.

— Доста сте нас вукли за нос. Почињите већ: прегледајте нас, куцкајте чекићем по колену, послушајте срце, наредите да правимо чучњеве, постављајте питања!

— Причајте онда.

Капетан је говорио читав час, не заставши ни тренутка. Психијатар је слушао.

— Невероватно — замишљено је промрмљао. — У животу нисам чуо фантастично бунцање са више детаља.

— До ђавола, па ми ћемо вам показати наш космички брод. — експлодирао је капетан.

— Погледаћу са задовољством. Можете ли изазвати његово обличје овде, у овој соби?

(Наставиће се)

КАО У ПРИЧИ...

Има таквих појава у природи које личе на бајке. Ево неколико примера о животињама које могу дуго да издрже без хране.

Рекорд у гладовању међу животињама држи једна врста скакаваца који живи седам година као ларва и за то време не узима никакву храну.

Познат је случај да и змије понекад „ступе у штрајк“ глађу. Тако је једна боа у париском зоолошком врту штрајковала глађу равно 4 године. После тога је угинула.

У Лондону се десио сличан случај. Џиновска змија, која је доведена у зоолошки врт издржала је 18 месеци гладовања а онда се предомислила и почела нормално да једе. Док је за време гладовања била у неком стању умртвљености, чим је почела поново да једе вратила јој се изгубљена живост.

Многе животиње обдарила је природа једном врстом резервоара хране како би могле дуже време издржати без хране. Код кичмењака та се резерва састоји од масноће. Најбољи пример за ово јесте грба код камиле.

Велику сензацију побудио је пре кратког времена један афрички пољски пуж. Он је две године свог живота просто преспавао. Нађен је, по мишљењу стручњака, мртав. Био је залепљен на картон с објашњењем и изложен у природњачком музеју у Лондону. Једног дана пуж се пробудио, пробио картон и пошао у шетњу по музеју.

Многа урођеничка племена Африке користе ове пужеве: носе их са собом кад полазе у лов и на дужа путовања те им они служе као непокварљива храна уместо конзерви.

Путници и истраживачи приметили су у Сибиру рибе које месецима живе залеђене. Док се налазе у леденом затвору, ове рибе не показују уопште знаке живота, кад се лед отопи оне опет почињу да живе нормалним животом. Ово искуство употребљава се у практичне сврхе. Рибе које треба транспортовати на велике даљине једноставно се заледе и у том стању могу да издрже 2 месеца. После постепеног отопљавања, оне се поново враћају у нормалан живот.

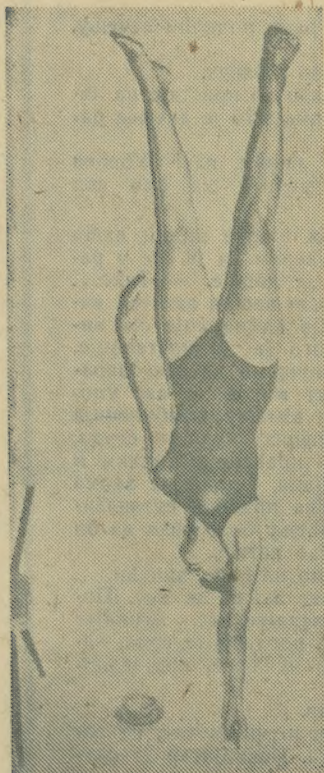

ОТВОРИ ОЧИ

Да бисте решили овај задатак потребно је само мало стрпљења и пажње. На горњем цртежу пет детаља пред стављено је нешто другачије него на доњем, док на доњем недостаје пет детаља датих на горњем. Приредите такмичење са својим друговима: ко ће први да нађе свих десет разлика.

ЗАР ЈЕ ОВО МОГУЋНО?

Вештина ове гимнастичарке која целу тежину тела одржава на кажипрсту у ствари је трик једног духовитог фотографа.

Погледајте пажљиво фотографију али не покушавајте да и сами изведете исти подвиг пре него што окренете страну и потражите објашњење.

ЕВО КАКО ОНА ТО ИЗВОДИ

У ствари, ова „акробаткиња" не стоји на кажипрсту. Духовити фотограф, као што се види на другој слици, залепио је таваницу са шољом на таваницу док му помоћник држи столицу такође прилепљену уз таваницу. После овога акробаткиња је требало само лако да поскочи и кажипрстом додирне таваницу. Све остало је резултат фотографске вештине. Требало је још само одсећи постоље с кога је девојка скочила и помоћника који је држао столицу.

ШТА ЈЕ ТО?

— Ми га не видимо, али нас тежина тога притиска?

☆

— Постоји, а нема тела; говори, а нема језика, чује се, а нема уши, а рађа се у ваздуху?

☆

— Велико је као камара сламе, а готово ништа није тешко?

☆

— Јуче ме није било, а сутра ћу бити мртав?

☆

— Зуба нема, руку нема, а опет уједа?

☆

— Коњ без главе, пут без траве?

☆

— Лонац поједох, из лонца бацих?

Одговори:

1. Старост;
2. Ехо
3. Дим (пара)
4. Данас.
5. Зима.
6. Лађа на води
7. Шљива

НАПРАВИ САМ

МАЦА ОД ПЛУТЕ

Да бисте направили ову смешну патичну мацу потребно је да набавите: један запушач од плуте цилиндричног облика, један запушач купастог облика, три перлице (једна црвена за њушкицу и две зелене за очи), три мала ексера, четири чиоде, пет зрна шибице и папир за цртање.

Начин прављења: према цртежу број 1 обрежите 4 зрна шибице за шапе и једно за врат.

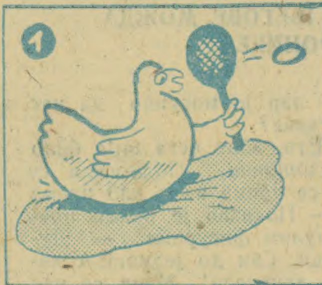
Задњи део запушача опсеците да бисте у њега увукли реп (цртеж бр. 2) и главицу са сваке стране (цртеж бр. 3) за уши. Реп и уши начините од папира као што то видите на цртежу бр. 4.

Перлице нанижите на два ексера (цртеж бр. 5) и увуците уместо очију и носа. Чиоде забодите уместо бркова — (цртеж бр. 6) а онда целу главицу окрените мало надесно.

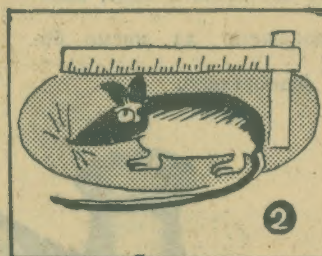
Предлог за бојење: целу мацу обојте сивобело.

(Наставиће се)

Питања збрда здола

1. Је ли теже обично јаје или тениска лоптица?

2. Шта је дуже код миша, тело или реп?

3. Да ли сви пси јазавичари имају криве ноге?

4. Има ли домаћа мува антене (пипке)?

5. Рогови код крава налазе се испред или иза ушију?

6. Да ли глиста има очи?

ОДГОВОРИ:

1. Лоптица је тежа, има 58 грама; 2. Ни једно ни друго, једнаки су; 3. Ноге јазавичара чешће су криве, али их има и са правим; 4. Да, али врло кратке; 5. Налазе се изнад; 6. Нема.

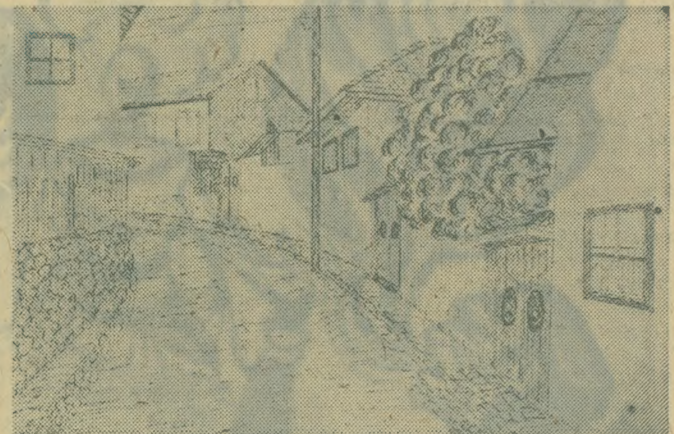
„СЕЛО", рад Мирјане Мијатовић, ученице VI разреда, Соколац

Дечји цртежи са КОНКУРСА

Ђачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„СТАРИ ДИО САРАЈЕВА", ученик VI разреда основне школе „Вук Караџић", Сарајево Бјелаве 73

„ОКОЛИНА ЗАГРЕБА", рад Стеве Паулића, ученика VIII разреда основне школе „Владимир Назор", Загреб, Црнчевићева 35

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) помоћни наставник за језике на универзитету, 6) месечна отплата. 7) кретање воде, 9) позади, 10) уобичајени израз за небески свод, 11) предлог, 12) бугарски књижевник („Јан Бибијан"), 13) женски певачки глас, 15) река у Француској, 16) ћуд, 18) два сугласника, 19) копрена, вео, 20) домаћа животиња, 21) поука, 23) хемијски знак за нептунијум, 25) веома дуг временски период, 26) тесно, узано. 28) француски граматички члан, 29) име француског књижевника Балзака, 30) узвик, 32) знак за обележавање узлазног акцента, 33) површина воде, 35) старојудејски цар, 36) наш познати књижевник („Пауци").

Усправно: 1) име и презиме нашег познатог књижевника („Швабица"), 2) грчко слово, 3) предлог, 4) трагедија Вилијама Шекспира, 5) роман енглеског књижевника Данијела Дефоа, 6) град на Црногорском приморју, 8) нит, 10) живац, 14) најраспрострањенија биљка, 17) зимски спортски центар у Шведској, 21) хемијски елемент, 22) морска риба, 24) песник, 27) улица (пров.), 31) показна заменица, 34) узвик.

	1	2	3		4	5	
6				■	7		8
9			■	10			
11		■	12				
13		14	■	15			
16			17		■	18	
	19			■	20		
21				22	■	23	24
25			■	26	27		
28		■	29				
30		31	■	32			
33			34	■	35		
	36						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) простор, 7) пра, 8) купон, 10) роба, 12) шума, 13) склоп, 15) сет, 16) тле, 17) И(во) Т(ијардовић), 19) оа, 20) Амати, 22) став, 24) лађа, 26) сала, 27) Амур, 28) атлас, 30) Д(ушан) В(укотић), 31) аг, 32) пир, 34) или, 36) алеја, 38) сила, 40) алем, 41) Кјото, 42) Ета, 43) Ака, 44) Уна.

Усправно: 1) „Проклета авлија", 2) Рабле (Франсоа), 3) ск, 4) туш, 5) опус, 6) „Ромео и Ђулијета", 7) прст, 9) Ната, 11) ао, 14) Пим, 18) талас, 20) Авала, 21) Там, 22) С(теван) С(ремац), 23) алт, 25) ар, 29) ага, 30) диск, 32) пелен, 33) Рама, 35) Илок, 37) ла, 39) ата.

ВЕРАН СВОЈОЈ ЗЕМЉИ

ОЛИВЕР ЖИРАН имао је само двадесет година кад је 1941. године примљен у савезничку обавештајну службу. Желео је да се на тај начин бори против фашизма. Био је родољуб, волео је Француску и за њу дао живот, исто као и његов отац који је умро у логору Бухенвалд 1944. године. Оливер је био веома храбар и свим срцем се борио против Немаца и њихове обавештајне службе. Иако млад британској обавештајној служби дао је драгоцене податке о Немцима и њиховим дивизијама у Француској.

Већ првог дана окупације Француске покушао је да се пребаци у Енглеску да би се као војник борио на фронту, али су га немачке окупационе власти откриле и ухапсиле. Оливер им је своју жељу отворено рекао и због тога је одлежао неколико месеци у немачком затвору у Марсељу. Чим је изишао на слободу почео је да прикупља податке о распореду немачких јединица у Француској. Интелиџенс сервис је у Оливера имао велико поверење. Он је преносио најважнију пошту преко француско-швајцарске границе британском војном аташеу у Берну.

Радио је даноноћно и неуморно. Путовао је по Француској трагајући за драгоценим информацијама и окупљао родољубе у борбу против фашизма. Није знао за препреке, пробијао се кроз немачке забрањене зоне, заседе Гестапоа и патроле, пратио немачке транспорте и тако долазио до најважнијих обавештења.

Гестапо открива Оливера

Агенти немачке тајне полиције су уз велике напоре пратили Оливера и о томе обавештавали Гестапо. Кад су сва средства исцрпли, онда су му подметнули Холанђанина Енгберта, у ствари агента Гестапоа.

Почетком јуна 1942. године, Енгберт га је замолио да из Париза пребаци у Швајцарску једну групу холандских антифашиста. Чим је чуо да се ради о антифашистима, Оливер је одмах прихватио ову молбу и своју обавезу сјајно извршио.

Тридесетог јуна у 11 часова Оливер је на железничкој станици у Дижону очекивао другу групу Холанђана. Уместо њих угледао је органе Гестапоа. Ухваћен је. Почела су ужасна мучења у затвору. Тражили су од Оливера да ода другове који су радили са њим за савезничку обавештајну службу. Све тортуре које је Гестапо применио остале су узалудне. Оливер није хтео ништа да призна. Тврдио је да се бавио кријумчарењем да би зарадио новац.

То је све што је рекао на сва иследничка питања.

Обавештајна служба француског покрета отпора покушала је да га извуче из затвора, али без успеха. Једино су му омогућили да се дописује са родитељима да преко обавештајних канала добија пакете. Затим је премештен у други затвор где је Гестапо наставио своја узалудна ислеђења. Почетком 1943. године, пребачен је у Анже. Ту су Оливера чекале нове муке и бесконачна ислеђења.

Скоро десет месеци провео је у затвору под истрагом. Херојско држање Оливера дало је још више подстрека његовим друговима да наставе беспоштедну борбу против фашизма.

Лепо је умрети за домовину

Један католички свештеник у Анжеу, преко кога је одржавана веза с Оливером, иначе Немац, обавештавао је породицу Жиран о Оливеровој храбрости и херојском држању пред Гестапоом. Тако им је у једном писму саопштио да је пресуда пала и да ће Оливер бити стрељан. У наредном писму, свештеник је писао:

„Дванаест минута пре стрељања ставили су га везаног у камион и под јаком пратњом војне полиције. И ја сам седео поред њега у истом камиону.

Познајете ли ви добро Француску, свештениче, упитао ме је Оливер.

— Да! — одговорио сам му.

— Лепо је умрети за такву земљу. Ви сте Немац, свештениче и то не можете схватити.

Тачно у 9,12 часова камион се зауставио. Извели су га. Завезали су му очи. Цеви су биле уперене у њега. Кад је пала команда „пали“, Оливер је узвикнуо „Живела Француска!“

Нисам био кукавица...

Последње писмо родитељима Оливер је почео 12. априла 1943. године, али није стигао да га доврши. Одвели су га на стрељање.

„Осуђен сам на смрт! Остао сам миран. Не тражим помиловање...

Петак, 16. април.

Данас су ми рекли да ћу бити стрељан у 9 часова. Миран сам. Хтео бих много да вам кажем. Радио сам оно што сам сматрао да је нужно чинити. Рат је, ја падам после других и пре других. Немојте плакати... Видим црвено сунце што се уздиже, слободно и славно и заувек, симбол сваке светлости... Ја нисам издао другове, нисам имао никог и ништа да издам. Тврдим да нисам био кукавица... Сигуран сам да одлазим чист и неокаљан...“

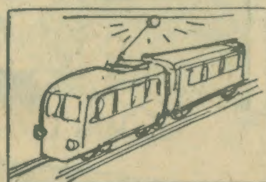
Пожелео је да га сахране у сенци чемпреса у Воверту. На крају је додао на брзину:

— Живела Француска!
Срећан сам и волим вас.
Отварају.
Збогом.
Чврсто вас грлим.“

Гестаповци су дограбили писмо мислећи да ће у њему наћи оно што Оливер није хтео да каже за десет месеци истраге и мучења. Међутим, Оливера ништа није могло да сломи. Био је одан свом народу до смрти.

Јесте ли већ чули да...

...трамвај може да буде изванредан барометар. Варнице које искачу између електричне жице и троле имају различиту боју

што зависи од влажности ваздуха. Ако је ваздух сув, искачу плавичасте варнице док пред кишу варнице постају зеленкасте.

...посетиоци чувене Ајфелове куле у Паризу могу да стигну до њеног врха лифтом а они који се одлуче да се попну пешице морају да пређу 347 степеница до првог, 674 до другог и 1.710 до трећег спрата.

...44 острва која се налазе на ушћу Одре у Балтичко море, формирају један архипелаг. Највеће од ових острва је Волин са површином од 250 квадратних километара.

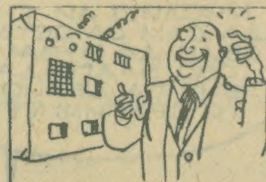
...дански лекар Х. Јохансон недавно је изјавио да музика у ноћним локалима Копенхагена често

прелази 120 децибела, док дозвољена граница износи 90 децибела.

...градска општина Линколна, у Небраски у САД, забранила је 2. јуна 1948. године својим грађанима, а нарочито туристима да пуше у кревету. Више већих пожара настало је на тај начин што су пушачи заспали а да пре тога нису угасили цигарету.

...у једном кубном сантиметру људског мозга има 225 милиона ћелија. Код „најпаметнијих“ електронских мозгова густина радних елемената износи 2250 на 1 кубни сантиметар. Другим речима, „па

метни“ електронски мозак је сто пута „глупљи“ од нормалног човечјег мозга.

... од 295 биоскопских сала које постоје у Атини 144 имају имена која почињу словом „А“.

...марсељски трговац остригама Ежен Агрести је по трећи пут освојио награду за брзо отварање

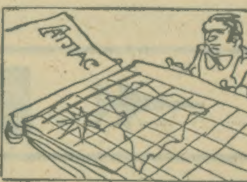
острига. Он је за 4 минута и 56 секунди успео да отвори 100 острига.

...за време породичног славља у једном каталонском селу у Шпанији окупиле су се четири генерације наследника Хозеа Гропере Казалса и његове жене: њих 210.

...три хиљаде година пре наше ере у Нубији су постојала читава села у којима су се сви становници бавили топљењем бакра.

...Пољаци су изгледа велики пушачи, бар тако кажу статистике према којима просечно сваки Пољак попуши 1600 цигарета годишње, или нешто више од 4 дневно.

... највећи атлас чува се у Немачкој државној

библиотеци у Берлину. Атлас је тежак око 250 килограма, а размере су му 1,7 x 2,2 метра. Овај редак експонат пружа посетиоцима могућност да упознају картографску уметност 17. века.

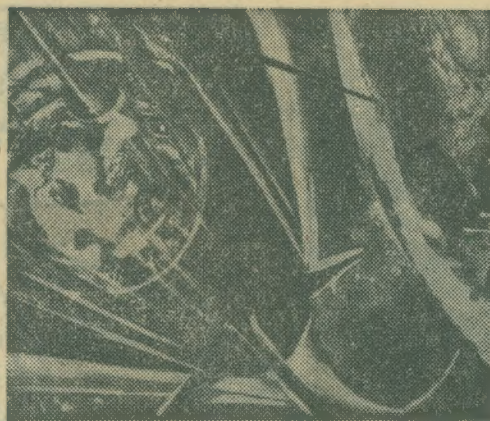
... позната теорема о односима између страна код правоуглог троугла забележена је клинастим писмом у Вавилону, 1200 године пре Питагориног рођења.

Роман о освајању космоса

Спутњик I отвара космичку еру

4. oktobar 1957. Лансиран је Спутњик I, први вештачки Земљин сателит. Кугла којом су совјетски научници задивили свет имала је у пречнику нешто мање од 60 сантиметара, а са њене површине штрчале су четири дуге антене. У сумрак и у зору Спутњик је био видљив голим оком са Земље. Кретао се брзином од 27.500 километара на час и правио круг око Земље за 96 минута. Остао је у орбити три месеца и за то време начинио 1.400 обртаја.

Лајка, пионир и жртва

3. новембар 1957. Још један успех совјетске науке: избачен је у орбиту сателит у коме се налазило живо биће — keруша Лајка. Требало је да она покаже какве су биолошке реакције у космосу, какве опасности тамо вребају будуће васионске пилоте. На жалост, овај први „космонаут“ није се жив вратио на Земљу.

Луњик I — Сунчев планетоид

2. јануар 1959. После серије совјетских спутњика (лансиран је још један, — трећи), СССР је почео и серију луњика, који ће такође бити три. Циљ је Месец. То је тежак задатак јер се и Земља и Месец крећу, а на путању космичког брода утичу уз пут и многа гравитациона поља. Сви дотадашњи амерички покушаји да „погоде“ Месец завршили су се неуспехом. И Луњик I је промашио Месец, прошавши поред њега на раздаљини од 6.000 км, и постао Сунчев сателит.

Луњик II на Месецу

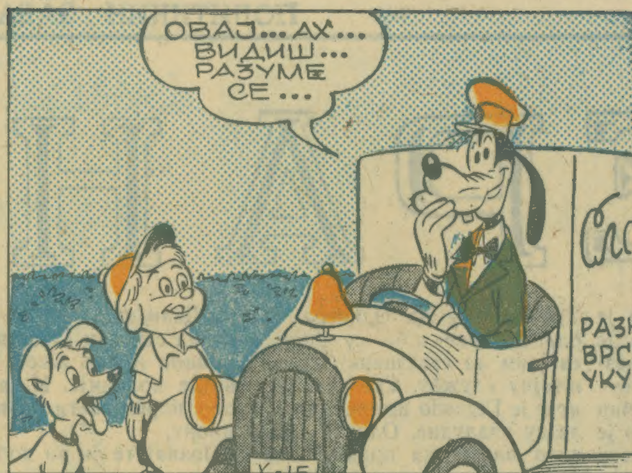
12. септембра 1959. Други Луњик је успео да, после 35 часова путовања, стигне на циљ. Ударивши у Месец испустио је натријумов облак, а уз пут је испитивао магнетска поља.

WALT DISNEY

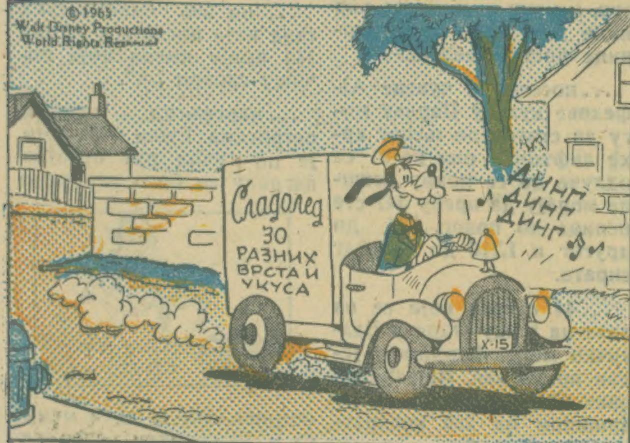
МИКИ

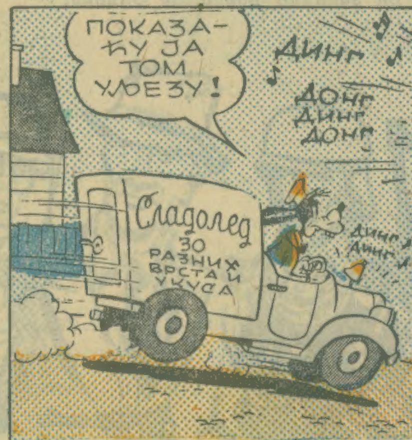

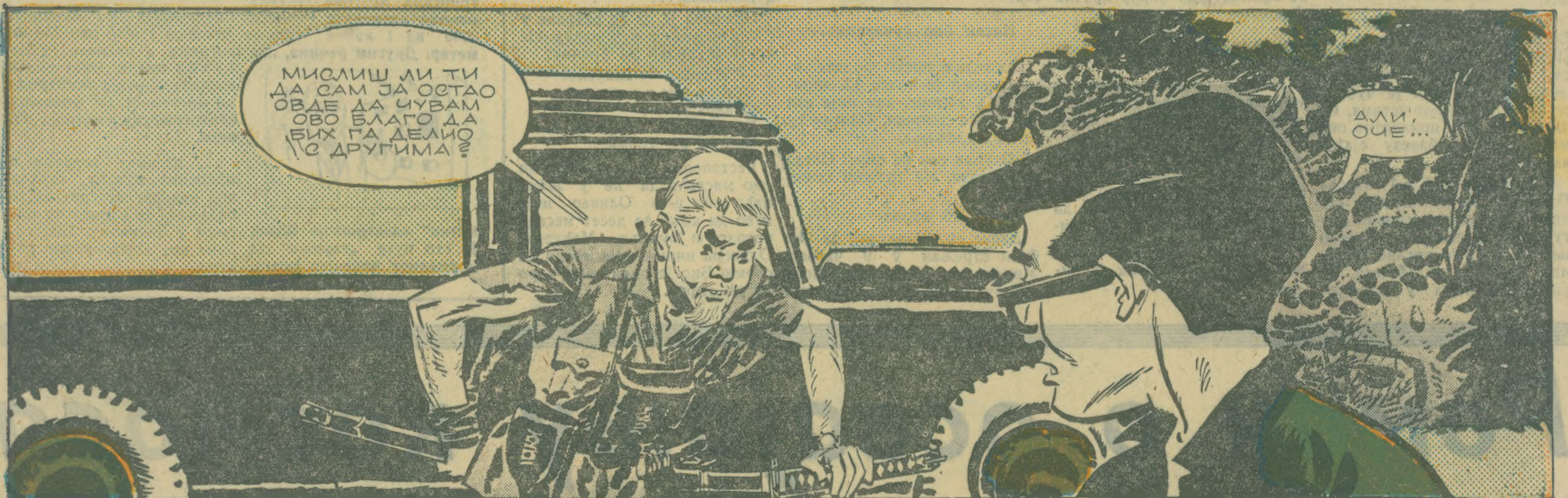

 # ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин. Рукописи се не враћају.